

FÉNYSZÖRŐ

SZÍNHÁZ • FILM • ZENE • IRODALOM • KÉPZŐMŰVÉSZET

ORSZÁGOS
KÖNYVTÁR

Маульра
Окунева
Фенсзоронан
Буханену 30.10.45

I. ÉVF. 16. SZÁM
ÁRA 150 PENGŐ

TATJANA OKUNEVSZKAJA
ORSZ FILMSZÍNHÉSNŐ

ANGOL-AMERIKAI FILMSZEMLE

Aki a felszabadulás óta Budapestre érkezett újabb a m e r i k a i filmeket látta, észrevehette, hogy azok egyikén sem szerepel annak a film-dramaturgnak a neve, aki a filmek magyar szövegét írta. Ugyanígy annak a színésznek a neve is titok volt eddig, aki az amerikai híradó, kultúr, vagy háborús filmek magyarszövegét mikrofonba mondotta.

Kun Erzsébet

Most lelepleztük ezt a szerényen megbújó dramaturgot és az ismeretlen filmkonferansziét. Mindkét művész azonos **Kun Erzsébet** a Paramount filmgyár volt budapesti dramaturgjával.

Kun Erzsébet 1937-ben utazott ki Hollywoodba, ahol a Paramount filmgyár propaganda osztályán dolgozott.

Amikor az amerikai hadsereg haditudósító-osztálya kiválasztotta a több, mint három millió méter nyersanyagot felemészítő háborús híradó anyagából, azt a körülbelül nyolcezer méter filmet, amely zseniális összeállításban, megdöbbentő hűséggel — mintegy eleven történelem — az egész háború gazdasági, politikai, társadalmi és hadászati összefüggéseit sűrítésként hét egy-egy órási híradó keretbe, a hadügy-minisztérium illetékes vezetői elhatározták, hogy ezt a filmet a nagy háború valamennyi győző és legyőzött népének bemutadják.

Több Amerikában élő magyar művész meghallgatása után esett a hadvezetőség választása Kun Erzsébetre. De ajánlotta őt erre a szerepre dramaturgiai munkássága is, ugyanis ő írta az »Egy frakk története« az »Angyalok a lútvonalban« az »Örök Éva« az »Ismeretlen imádó« és az új Boyer-filmek magyar feliratait is, amelyek már így készen, magyar feliratokkal ellátva érkeztek Amerikából.

Kun Erzsébetnek már amerikai útja előtt is volt magyarországon filmsikere. Ő a szerzője a »Dunaparti randevű« című szellemes filmvígjátéknak, amelyet évekkal ez előtt játszottak Budapesten Ráday Imrével és Perczel Zitával a főszerepben.

Az angol filmipar, úgy látszik, már felkészül arra, hogy biztosítsa vezető szerepét az új születő európai filmgyártásban. Hírek jelentek meg arról, hogy a Berlin melletti Neubabelsbergben épségben maradt néhány műtermet rövidesen üzemképes állapotba helyezik. Itt akarják kidolgozni és összeállítani azokat a dokumentum filmeket, amelyek Európa pusztulásának, a gyűjtőtáborok borzalmainak és a deportáltak szenvedéseinek történelmét őrzik majd meg az utókor számára.

A szigetországban szintén forgatásra készen áll **Shaw, Biró Lajos, Maugham** és **Pristley** egy-egy új filmjének forgatókönyve.

De minden előkészületnél érdekesebb az a hír, amely arról számol be, hogy egy **Arthur Wenkley** nevű, általában ismeretlen nevű színész, hatalmas tőkebefektetéssel olyan filmgyár felállítását tervezi, amelynek produkcióiban kizárólag filmen még nem szerepelt írók, rendezők, tervezők, színészek, operatőrök és zeneszerzők dolgoznának. Tehát lényegében állandó tehetségekutatás jellegűek lennének **Arthur Wenkley** filmjei.

*

Lida Baarova, az irányított német filmgyártás egyik legtöbbet foglalkoztatott színésznője karrierjét is, bukását is, tragédiáját is szépségének köszönheti. Baarova, egy prágai orvos leánya, maga is medika volt. Egy berlini útja alkalmával véletlenül megismerkedett **Heinrich Georgeval**, kinek rábeszélésére otthagya az egyetemet és leszerződött az Ufához. E szerződését kizárólag feltűnő szépségének köszönhetette. »Művészpályájának« második esztendőjében ráhírta az akkor népszerűség tetőfokán álló **Gustav Fröhlichet**, hogy váljék el **Alpár Gittától** és vegye el őt feleségül. **Lida Baarovát**, úgy látszik, kizárólag karrier-ambíciója készítette erre a házasságra, mert egy esztendő múlva különvált **Fröhlich**től és **Göbbels** barátja lett. Nem valószínű, hogy a gyönyörű, fiatal filmszínésznőt a szerelem ellenállhatatlan forgószela sodorta volna a himlőhelyes és sánta propaganda miniszter hálójába.

Gustav Fröhlich

Baarova és Göbbels között akkor szakadt meg a kapcsolat, amikor **Gustav Fröhlich** öccse társaságában egy este megleste a tuskólábú **Don Juan** és **villája** kapujában, felesége és gyermekei személtárára alaposan elverte a nagyhatalmú minisztert. A botrány kipattant. **Gustav Fröhlich**

Lida Baarova

elmenekült Németországból, Baarovának pedig **Himler** azt tanácsolta, hogy rövid pihenőre utazzék haza Prágába.

Baarova szépsége Prágában is csakhamar utat talált a megszálló németek »puritán« vezetőihez és rövidesen **Heydrich**, majd annak meggyilkolása után, **Frank miniszter** bizalmasa lett.

A történelem számtalan olyan hősszomorjól emlékezik meg, akik az ellenség bizalmát és emberi gyengeségét minden eszközzel hazájuk javára, szenvedő honfitársaik megmentésére igyekeztek felhasználni. De Baarova nem ezt tette. Önző céljai megvalósításáért, egyéni jóléte és büntetése miatt, sőt a bizalmatlanság miatt.

Robert Taylor

Robert Montgomery

Tyrone Power

Spencer Tracy

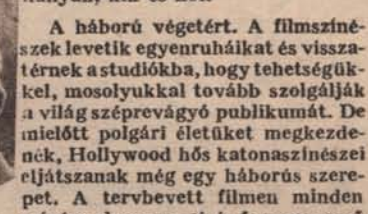
Erdekes film elkészítését határozták el a világ filmfővárosában Hollywoodban. Tudvalevő, hogy a világhírű amerikai filmszínészeknek mintegy negyven-nyegenöt százezer aktívban résztvevő az elnyomott Európa felszabadításáért folyó háborúban. Egy amerikai repülőerődnél volt egyik tisztje **Robert Taylor**,

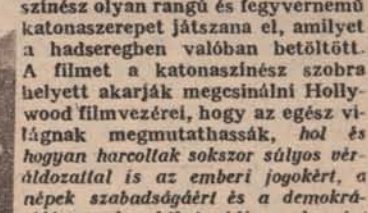
Clark Gable

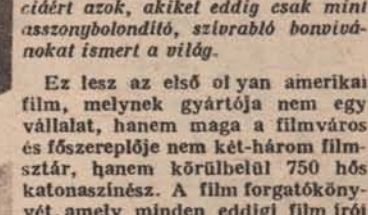
Eddy Nelson

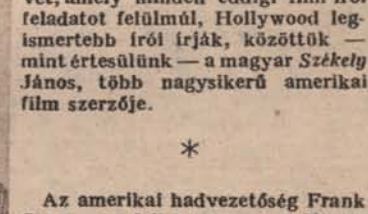
Douglas Fairbanks Jr.

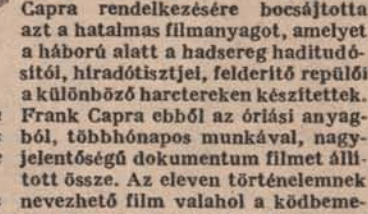
Errol Flynn

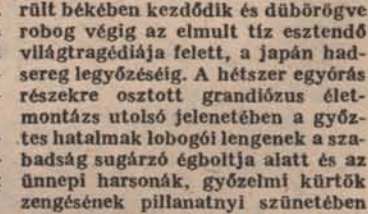
Franchot Tone

Don Ameche

Robert Montgomery

Tyrone Power

A háború végetért. A filmszínészek levetik egyenruhájukat és visszatérnek a stúdiókba, hogy tehetségükkel, mosolyukkal tovább szolgálják a világ széprevágyó publikumát. De mielőtt polgári életüket megkezdnék, Hollywood hős katonaszínészei eljátszanak még egy háborús szerepet. A terbevelt filmen minden színész olyan rangú és fegyvernemű katonaszerepet játszana el, amelyet a hadseregben valóban betöltött. A filmet a katonaszínész szobra helyett akarják megcsinálni Hollywood filmvezérei, hogy az egész világnak megmutathassák, hol és hogyan harcoltak sokszor súlyos véréldozattal is az emberi jogokért, a népek szabadságáért és a demokráciáért azok, akiket eddig csak mint asszonybolondló, szivarlóbó bonvivánokat ismert a világ.

Ez lesz az első olyan amerikai film, melynek gyártója nem egy vállalat, hanem maga a filmváros és főszereplője nem két-három filmsztár, hanem körülbelül 750 hős katonaszínész. A film forgatókönyvét, amely minden eddigi film írói feladatát felülmúl, Hollywood legismertebb írói írják, közöttük — mint értesülünk — a magyar **Szekely János**, több nagyszerű amerikai film szerzője.

*

Az amerikai hadvezetőség **Frank Capra** rendelkezésére bocsátotta azt a hatalmas filmanyagot, amelyet a háború alatt a hadsereg haditudósítói, híradótisztjei, felderítő repülői a különböző harcatereken készítettek. **Frank Capra** ebből az óriási anyagból, többhónapos munkával, nagyjelentőségű dokumentum filmet állított össze. Az eleven történelemnek nevezhető film valahol a ködbemerrült békében kezdődik és dühörögve robot végig az elmúlt tíz esztendő világragadéja felett, a japán hadsereg legyőzéseig. A hétszer egyórás részre osztott grandiózus életmontázs utolsó jelenetében a győztes hatalmak lobogói lengenek a szabadság sugárzó égboltja alatt és az ünnepi harsonák, győzelmi kürtök zengésének pillanatnyi szünetében szívbemarkolóan szól felénk egy tiszta hang és csak ennyit mond: **EZÉRT HARCOLTUNK!** És ebben a rövid mondatban benne van a szabadság, a tiszta holnap s a népek eljövendő örök nyugalma.

Frank Capra csodálatos történelmi montázsát a világ valamennyi államában bemutatják s a világ remélhetőleg okulni fog abból.

FÉNYSZÓRÓ

MŰVÉSZETI HETILAP

FŐSZERKESZTŐ: BALÁZS BÉLA

BALÁZS BÉLA:

ROMOK ÉS RIMEK

Széljegyzetek Márai Sándor verseskönyvéhez

1.

Romoknak gyakran sajátos szépségük van. Néha szebbek, mint az ép architektúra volt. Különös paradox jelenség ez. Hogyan lehet egy eltört, összedőlő alkotás szebb mint a művész elgondolása? Igaz: szép a lombozás is, a fapuszulás, de természeti szépség. Talán egy vár ódon romjaiban az időtlen művészet teremtő erejét és a pusztító idő hatalmát látjuk ölelkező birkózásban.

2.

Miután becsuktam a könyvet, megfémogattam mind a két fedelét és feltettem a polcra, meg akartam fúvatni a kürtöket. Körül akartam járni, hogy ünnepet rendezek: Ime egy nagy magyar költemény született. Fel akartam fedezni.

Elnézós mosollyal közölték velem, hogy ez a verseskönyv már hónapokkal ezelőtt jelent meg. Felfedezni sem kell, mert a lapok nagy elismeréssel emlékeztek meg róla.

Hogyan lehetséges az, hogy én, aki tagadhatatlanul érdeklődöm irodalom iránt, ezt nem vettem észre? Ekkora eseményt, a legnagyobbat az ostrom óta, mely talán még sokáig legnagyobb fog maradni? Nem hiszem, hogy az én közönyöm hibás. Inkább hiszem azt, hogy nem tudunk örülni, nem tudunk szeretni, nem tudunk lelkesedni. Szomorúan szerény és halk a kritikusok szava ha „elismeréssel” emlékeznek meg valamiről. Papírhány? Inkább szívhiány. Pedig a bombák alatt recsegő, repedő sötét bunkerekben születhetik legfinomabb poézis is. Ime ez a verses könyv. De a kritikának és közvéleménynek ilyen süket viszhangú, lagymatag atmoszférájában soha. Remekmű született? „Mondd már!” feleli a pesti közönség.

Már cseng az ember füle a szélben hangos panasztól, hogy nem írnak az írók és nem reagálnak a közelmúlt és jelen roppant eseményeire. Már elkészültek a kifogás-teóriák is: a komoly művészetnek kellő időbeli — disztanciára van szüksége. A várakozáson és követelésen mérve, azt hihetné az ember, hogy zászlókkal és faklyákkal fogják ünnepelni az első teljesedést. És lám nem veszik észre, hogy már hónapok óta itt van nagy nemzeti katasztrófánk első nagy irodalmi momentuma: a „Verses könyv”: a romok ronthatatlan emlékműve, a pusztulás maradványai, a halál halhatatlansága, Márai verseskönyve, melyet a budapesti ostrom halálóráiban írt.

3.

3. A nagy európai művész nemcsak pincék mélyére húzódott el acélgránátok elől, hanem lelkének legmélyebb bunkereibe vonult vissza a sokkal szörnyűbb morális vérgözegek elől. Reszketett akkor a föld mindenütt. De hol regett lélek így, mint finom háros hangszer rejtett illatok halk zenéjével felele a vérsze — egyenrangúan felele és méltón? Az organikus anyagú földszél biztosabb védelem a vasbetonnál. De a lelket csak a poézis védi meg. Lám milyen könnyű lesz minden, ha fantáziává oldódik:

„Az emberek elmúltak, mint az atom,
A házak elrepültek könnyű szárnyon.”

4.

Ez a kis könyv meg csak hallucinációkat és tudat alól felderengő asszociációk képeit tartalmazza, roppant történelmi körkép. Budapest vése és a magyar becület vése. De nem a metropolisz égését ábrázolja és nem hekatombákat. „Csak” egy költő lelke visszhangjait. A gázoló fekete sors talpa nyomát egy ember-szívben.

De a rettenet nagyságát csak a szenvedés nagyságával lehet felmérni. A legnagyobb költő sem tudja másképp. Ezért a tragédia a műfajok királynője. Mert emberi értékeink nagyságát csak az elvesztésük fájdalomával tudjuk felmérni. Birtokló örömről kifejező szava szegény. Boldogságunk megszólalni tehetségtelen. Érezni se tudjuk igazán. Csak ha elvesztettük, lesz tudatos. Hogy mit jelentett ennek az embernek Budapest, a Mikó-utca, hogy mit jelentett neki Párizs, azt nem tudta volna így megmondani, amíg meg voltak kincsei.

Vér és könny felszárad, házak újra felépülnek és rombadőlhetnek újra. De ezek a nyolcszoros fájdalmak meg fognak maradni.

5.

Nemcsak történelmi monumentum épült, hanem egy irodalmi műfaj született. Figyelembe veendő, hogy jó versek, jó könyvek minden esztendőben százával teremnek. Új műfajok vagy akár csak változatai is a régieknek, jó ha minden száz évben egyszer. Nemcsak a hatvankét egyformájú vers alakjáról beszélnek, erről a sajátos Márai-szonett-ről, mely a klasszikus szonett-nél rövidebb, csak nyolc rímes sorpárból áll. Lírai epigrammok ezek, hangulatminiatűrök, melyeknek belső monumentalitása gyakran hatalmasabb sokoldalú verseknél. Nem érzi bennük az olvasó holmi feltett formaszándék kényszerét. Organikus szükségesség ez, mint a szemből huggyanó könnyesepp nagysága, a sóhaj hossza. Márai Sándor vízióinak ez az időtartama. Eddig tart nyílászár. Ebben rejlik Márai versesformájának meggyőző ereje.

De, mondom, nem az egyes versek formája a szenzációs műfaj-esemény ebben a könyvben, hanem a könyv mint egyértelmű egység, mint kompozíció, melynek a versek csak szerves elemei. Maguk a versek tiszta líra-lelkiállapotok képei. De az egész együtt egy epikus mű vagy inkább tragédia: egy lelki állapot története Budapest ostroma alatt. Egy élet minden értéke, álma összedől. A nihil, a halál partjára jut el a lélek és, mint a nagy tragédiákban, az utolsó óra katarzisában meg egyszer visszafordítja tekintetét az élet felé. Mi volt szép? Mi volt az értelme? Mi pusztult el? És aztán...

„Gyászoljon jól, ki világot temet
Sirasson jól, aki mindent sirat
Amit ma toll ír, mind: sirjelíral.”

Ezek a hatalmas sorok a könyv utolsó sorai. 1944 karácsony estéjén írta.

Mi az alapformája ennek a tragédiának? Márai Európa patriótája. Londonban, Párizsban csak úgy, mint Berlinben és Bécsben, egy kultúrának kupolája alatt élt. Budapesten is, mikor itt tartózkodott. De egyszer hazajön. Nem

Európa egy másik városába, melyben véletlenül született, hanem haza: haza, ami azt jelenti, hogy itt lesz ezentúl otthon, csak itt és Európá külfölddel lesz.

Tudatosan tragikus izoláció ez. De a nyelv hirtelen haza költőjét: édes egyetlen anyanyelve. És alighogy ez megtörtént, ez az otthon, ez a haza, ez a nyelv a fürtelem és becselenség poklává lesz. És mint Hamletnek édesanyját kell átkoznia, aki bemocskolta magát. Ime a költő tragédiája.

A versek ékköveiből kirakott mozaik-dráma nem egészen új műfaj. Emlékeztet a XV. század romancejaira. Dante *Vita nuova*-jának versei is egy épület kövei. Márai komor „Verses Könyv” egy *Morte nuovo*.

6.

A Rombolás nagy víziója Márai verses könyve. Épületek és életek romjait példázzák, lélek törmelékek. Széthullott gondolatok és asszociációk mint elszakadt gyöngyfüzér gurulnak szét, mint felálomban vagy egy pusztaság ütésétől ájulóban.

Lélektörmelékek, melyeket a földrengés olyan mélyről vetett fel, mint talán még soha. De nem tudom...

Nem tudom, állt-e ez a léleképület világos, erős architektúráként az ostrom előtt? Nem volt-e ez a budapesti lélek megsérülve, mielőtt Budapest házára bombák hullottak? Ama horgonytalan és tétován szétzilált hallucinációk, melyek Márai nagy művészetének anyaga, nem régebbi omladékok-e? Nem az egész Polgári Társadalom bomlásának régóta omló romjai keverednek-e össze Márai lelkében Budapest füstölő törmelékeivel.

7.

Milyen illatkönnnyű szellemi anyagból vannak ezek a versek. Velezengő kvintek felhangjai és ultraviola sugarak. De hol vannak a hangok, melyeknek timbrét adnak a kvintek és hol van a vilosugar? Csillagköd ez és fénypára, de hol az üstökös magva? „Az az egy szó!” — keresi Márai a művészt. De versét avval végzi: „Beszéljünk másról.” A másról beszélés a legdiszkrétebb vallomás lehet. Tudjuk. De a legszomorúbb magány: az irrealitás a hangulatok gözkörébe elpárologott lélek.

A világ a jüst, a szó kemény valóság. Márai mindent lát, de semmiben értelmet és minden úton jár, de irányt nem ismer. Soha ilyen szindús gazdagságát a vízióknak. De ebben a felhőgomolygásban nincs magasságmérője, mint a repülőknak és mélységmérője sincs, mint a bűvárokknak. Nem tudjuk, hol vagyunk. Nem haladunk semerre. Ezek a gyönyörű képek mind egy síkon vannak, mint egy szőnyeg ornamentumai. Egy ember vivisekciója. Minden zsigere, sejtje él. Ő nem.

8.

A banalitást elkerülte valóban. Gyakran dezertálással a dolgok megnevezése elől. Gyakran úgy hatnak a versek, mintha egy pszidióanalitikus indította volna el eszmétársításukat: „Erről mi jut eszébe?” De a pszidióanalitikus azt keresi, ami mögötte van, a fájó és rejtőző gyökeret. Az olvasó is. Ám e képek maszkja mögött talán nincs is már arc. Ezt a pusztulást nem a

fasizmus okozta, hanem jóval régebben az, ami a fasizmust is okozta.

9.

Emerson az Emberiség képviselői című könyvében Geethét mutatja be, mint az író típusát és Shakespeart, mint a költőt. Én a költészetben belül szeretnék még egy különbséget tenni. A művészt és a voltaképpeni költőt különböztetném meg és egyelőre nem is értékelném.

A művész az, aki művének alkotója maradéktalanul. Egészen az, de nem több. Nem érzünk belőle többet, mint amennyit alkotásából rá visszakövetkeztetünk. Kiszámítható geometriai pont.

A költő több, mint amennyi verseibe bele-

fér. Versei nem olyan tökéletesek, mint a művészt. De viszont nem olvad fel, nem múlik beléjük. A művész alkotja verseit. De vannak versek, melyek megfordítva költőjüket alkotják meg, mint egy halhatatlan alakot: egy Petőfit vagy Byront vagy Puskit, vagy Adyt. Arcukat látjuk, ha verseikre nem is gondolunk.

A művész lelke tükör: *sajgó tükör* (régii magyar nyelven *sajgós fénylést* is jelentett). De mégis csak tükrözi ráhullott fényét a világnak. Am a költőnek világitó kisugárzása van.

10.

Ha Budapest romjait nézzük, újjáépítésre gondolunk. Egészséges életosztón nem is gondolhat másra. És ha megsérült lelkeket látunk?

A legszebb palotáknál értékesebb lelkek romjait nem lehet közmunkaszolgálatlaltal fölépíteni. Pedig bizony mondom, nagyobb szükségünk van rájuk a lakóházaknál.

Márai nagy művész. Talán a romok költésze szebben zeng nála, mint holmi új cement-épület. Neki talán nem is használna, ha újra hinni, bízni tudna és irányt adni életének. Nekünk volna nagy szükségünk rá.

11.

Moralizálásnak itt nincs helye. Nemcsak a kritikus, a költőtárs is hallgasson. A baráti férfiszó is keveset ér itt. Talán ha egy komoly homlokú, mely szemű lányt küldhetnek hozzá, aki legalább új hitet kereső új vándorkedvet keltetne benne.

Békeffi István: *Kritikát a kritikáról!*

A színház beteg. A professzorok konziliumot tartanak fölötté. (Színházi ügyekben mindenki professzor!) És amint ez súlyos és komplikált eseteknél lenni szokott: a vita már túl a betegre a tudomány és irodalom elvont légkörében folyik, a professzorok latin szavakat vadognak egymás fejéhez az ágy fölött, az egyik orvos a vita hevében már a beteg gyomrára térdel, most már csak elvekről van szó és arról, hogy kinek van igaza és a beteg áradtan lehunyja a szemét és — bár a professzorok szerint erre semmi oka nincs — csöndesen elkezd haldoklani, de evel már senki nem törődik.

A színház beteg, a konzilium egyre tart és mi — aggódo hozzártatózók — némán lessük, hogy mi lesz vele. Néha már arra gyanakszunk, hogy csak a konzilium tette az állapotát változást.

Attól félek, túl sok a professzor. És mind homlokegyenest ellenkezőgyógymódokat tanácsol. Tehát valamelyiknek nincs igaza. Persze, a helyzet nehéz. Szervi rendellenesség alig állapítható meg. Na igen, hát hogy nincsenek jó új darabok, gyenge a termés, a színház nagyrészt régi művekkel táplálkozik, hát persze, persze, fellép a vitamínhiány és az ebből következő zavarok. De nem, professzor úr, nem ez a baj, ettől még a színház jó és egészséges lehetne, jó dramaturg találhat olyan teljes tápértékű régi darabokat, amelyekkel könnyen át lehet vészelné az új termésig...

És önnek sincs igaza, professzor úr, aki a közönséget okolja. Ne bántuk a közönséget, kérem. Attól még egy darab sem bukkolt meg, hogy túlságosan színvonalas volt. Tegyük kezünket a szívünkre, professzor úr: volt ott mindig valami egyéb hiba is! Majd ha a színház egészséges lesz, meglátja, a közönséggel sem lesz baj.

Nem, nem, professzor úr, valljuk be, önök egy kicsit félrekezeltek a színházat. Vilával, értekezéssel, kritikával.

A színház megfélemlítve fekszik a betegágyán és nem tudja, mit csináljon, nem mer hozzányúlni semmihez. Az egyik kritikus mindentől eltöltötte. A másik mindent megengedett neki. A színház tele van gátlásokkal.

A kritika — egyelőre a becsületes és jószándékú kritikáról beszélek — a remekművet követeli, remekművet minden színházban, egyszerre és állandóan, még csak azt sem ismerve el, hogy minden műfajnak megvannak a maga remekművei, nem, csak a nehéz fajsúlyú, mai problémáktól terhes, korszerű drámát kívánják. «A világ csak a kellemtelent tartja hasznosnak, minden gyanus neki, ami könnyű» — mondta Montaigne, anélkül, hogy ismert volna újságjaink színházi rovatát.

A kritikusnak igaza van, érzi, hogy születik valami, hogy a világ lelkiismerete ébredzik, azt

akarja, hogy a világ új lelkiismerete a színpadon is megszólaljon, igen, a kritikusnak igaza van, csak látszingerán fogalmaz.

És a színház fél és kapkod, most itt lenne ez az ügyes kis darab, biztosan sikere is lenne, sajnos, nem korszerű, bár ha szatirának rendezném, még valami kis tendenciát is bele lehetne magyarázni... — mondja a színház, aztán mégse meri előadni az ártatlan vigjátékot, hanem szerez gyorsan valami rossz propaganda-látkolmányt, vagy előad bánatában egy régi operettet. A színház fél a kritikától.

A kritika nem jél senkítől. Nem jelelős senkinek. Ha téved, ha árt, ha ront, akkor se. Megjellebhezhetetlen. Megirták és kész. A kritikus már régen elfelejtette, mi tri és a színház még mindig lóri a fejét, hogy kedvében járjon. Hát, bocsánat, teher, hogy a színház beteg, de ez sem egészséges dolog! A kritika is tartson valamitől, a kritika is érezzen felelősséget.

Irjunk kritikát a kritikáról! Dícsérjük meg a jót és vitatkozzunk a rosszal, tévessel, ártalmassal! Legyen sikere a jó és okos kritikának és bukjon meg a rossz kritika. Vészkezdjünk! Biztos, hogy ez hasznos lesz. Tisztelni fog a levegő, tisztázódni fognak a fogalmak. És a beteg színháznak ez a kis, levegőváltózás is jót fog tenni.

Még mindig csak a becsületes és komoly kritikáról beszéltem. Van olyan kritika is, amelyet nem becsületes. Igen, kérem, ha nem méltóztatnának tudni, van elfogult kritika is. Például, ha megfizetik a kritikát, akkor bizony elfogult lesz. Ha nagyon megfizetik, akkor nagyon elfogult. De remélem, a színházak nincsenek olyan jó anyagi helyzetben, hogy ez gyakrabban előfordulhasson.

Az anyagi elfogultságnál gyakoribb az érzelmi elfogultság. ... a jól sikerült matiné kellemes meglepetése volt Findza Mancsi, a rendkívül tehetséges fiatal színésznő, aki «Jaj de jó a babuszapájs» című kupléjával frenetikus sikert aratott. ... — írja a kis színházi tarka-barka. És frenetikus sikert aratnak a szerkesztő fia, lánya, papája, mamája, babája és az unokaöccse. Jók ooltak még: Bajcsy-Gizi és Somlay Artúr.

Éz például az elfogult kritika. És az az érdekes, hogy az elfogult kritika mindig az elfogult kritikus saját lapjában jelenik meg. Nem telefonál át egy másik szerkesztőségbe másik kritikushoz, hogy: légy szíves, írj egy-két meleg hasábot a fiatalról, lányomról, mamámról, babámról, majd legközelebb én is jót fogok írni a te fiadról, lányodról, szülőbbről... nem telefonál! Nem tudom, mi hiányzik ehhez: a szemérem, a józlet, vagy a telefon, de nem telefonál. Megírja a saját lapjában.

Ezekről a kritikákról is kritikát fogunk írni. Ezekről a kritikákról meg fogjuk írni, hogy elfogultak. Sőt, azt is megírjuk, hogy mielőtt elfogultak. Azt akarom, hogy mikor a kritikus a kritikáját írja, arra gondoljon, hogy a kritikájáról kritikát fogunk írni!

Tudom, ennek súlyos következményei lesznek. Először én szegény, ördöletlen szerző előbb-utóbb színre is fogok kerülni. És néhány kritikus a kritikájáról írott kritikám miatt elfogult kritikát fog rólam írni. Nem olyat, mint a fiáról, lányáról stb. Ellenkezőleg! De nem baj! A mártírok mosolyával hajtom a fejem a haragvó kritikusok taglóján át. Mert szeretem a színházat. És a színház beteg...

III. RICHARD MONOLÓGJA

VAS ISTVÁN ÚJ SHAKESPEARE FORDÍTÁSA

York napsütése rosszkedvünk telét tündöklő nyárrá változtatta át. Családunkról már elvonult a köd s alámerült az óceán szívébe. Most homlokunkon győztes koszorú, diadalemlék esonka fegyverünk, vad riadónkból vig vaesora lett és édes űtem szörnyű indulónkból. Szelíden mosolyog a háború, nem lovagol páncélos paripán, hogy félénk ellenség szívét llessze, ehelyett fürge lábakkal szökell egy hölgy-szobában léha lantzenére. De én, aki nem játszani születtem, sem tetszelgő tákrőknek udvarolni, kit durván véstek és szerelem fénye nélkül s riszáló nimfák előtt nem feszíthet, kit megfosztottak minden szép aránytól s a természet heesapott természetemmel, ki torzult, félig-kész, s idő előtt küldtettem el e lélegző világba, bémán s időtelentül, hogy a kutyák megugatnak, ha bleegek előttük, én ilyen fuvalzó békekorban nem is tudok egyébbel szórakozni, mint hogy a napon nézem árnyamat és esufáságotam magam magyarázom: én mivel nem játszhatom a szerelmemet, hogy eltöltsem e esevégő időt — úgy döntöttem, hogy gazember leszek s utálok e kor hlu pyönyörét. Álommal, váddal, részeg jóslatokkal esőt szőttem és veszélyes logikát.

Mezey Mária, Góth Sándor és Lázár Mária

Góth Sándor, Lázár Mária, Szendrei Kata,
Halász Géza és Mezey Mária

EGY POHÁR VÍZ FELÚJÍTÁS A BELVÁROSI SZÍNHÁZBAN

Eugène Scribe közel ötszáz darabja közül, melyeket részben egyedül, részben társszerzőkkel gyártott, talán az »Egy pohár víz« bizonyult leginkább időállónak. A színészek látható örömmel játsszák, a közönség alig tud betelni vele. A remekműveknek kijáró izgatott várakozás előzi meg egy-egy felújítását és nyomon követi a biztos siker. Mi a titka hatásának? Talán mindössze az, hogy jó komédia. Nem a legjobb, nem molierei, mert fonákjáról sem mutatja az emberi mélységeket. Csupa felület; mintha simára csiszolt, színes és hajlékony lemezekből mesterien összeillesztett gömb lenne. A benne keringő levegő atmoszférikus nyomása óvja meg az összeroppanástól.

Minden mese túlon túl egyszerű, vagy képtelenül bonyolult, aszerint, milyen szemzőgből nézzük. Scribe darabja hasonlít azokhoz a mesterségesen agyonkomplikált játékokhoz, melyeket a saját ötletességétől megrészegült játékosztón teremt, hogy a nehézségek leküzdése közben gyönyörködjék elrendező, a kuszált szálakat kibonyolító erejében. Ugyanakkor végtelenül egyszerű is Scribe meséje: az udvari intrikák szövevényébe került szerelmesek végül megtalálják egymást.

A drámai alkotás nagy problémáját: jellemzés és mese tempóellentétét Scribe természetesen a jellemrajz rovására oldja meg. Alakjai a típusnak nem sokoldalúan megrajzolt egyéni, hanem leegyszerűsített példányai. A királynő túlságosan naiv, az intrikuspár egész élete csak intrika, a szerelmesek még az orrukig sem látnak. Pontosan, mint a mesében — és ezért jó a darab. Aki az életszerűség igényével állna ki ellene, idegen szempontokat keverne bele és elrontaná a játék örömet.

Mivel kelti mégis a pohár víz körül forgó komédia legalább a színpadi valóság illúzióját? A darab mesteri technikájával és a színészek játékaival. Scribe kilencvenkilenc darabon próbálgatta a színpad titkait, míg egy-egy művében célbatalált. Az »Egy pohár víz« zsonglörködés a szerkezeti lehetőségekkel, boszorkányosan ügyes vegyítése a hatásos színpadi fogásoknak.

A hatás másik titka a színészek bőven áradó komédiázókedve. Góth Sándor friss öröme, amellyel mint főszereplő és rendező irányítja a játék színes kavargását, a nézőt éppen úgy elragadja, mint partnereit. Elettél, szívvel telíti az intrikus-raisonneur száraz alakját, Eleven alakítása mögött csak pillanatokra érezzük a

Halász Géza
és Lázár Mária

Mezey Mária
(MART—Karossa felvétel)

legyőzött fáradtságot. Mezey Mária pikáns Malbrough hercegnőjének szívesen elhisszük, hogy nemcsak a szerelem érdekli szenvedélyesen, hanem a politika is. Igazi »grande dame«, okos és ragyogó asszony. Lázár Mária a királynő majdnem karikatúrára hangolt szerepében, a komédia keretei között meglepő bájjal érzékelteti a korona nyomasztó súlyát és méltóságát. Bágyadt félhangjai meghatók és mulatságosak. Halász Géza hibátlanul játssza a csinos gárdatisztet. Az előadás gyenge pontja Szendrei Kata Abigail hálás szerepében. Sajnos, egy pillanatig sem tud a játék pajkos tündére lenni. Gyakorlatlansága zavaróan hat Góth—Lázár—Mezey parádés együttesében.

Gyenes István

KONSZTANTIN SZIMONOV: VÁRJ REÁM (ZSGYI MENYA)

Várj reám s én megjövök
Hogyha vársz nagyon.
Várj reám, ha sárga köd
Őszi bűja nyom.
Várj, ha havat hord a szél,
Várj, ha tűz a nap
Várj, ha nem is jön levél
Soká néhanap.
Várj, ha nem vár senkit ott
Haza senki már,
S ha nógat is bárki, hogy
Nem kell várni már.

Várj reám s én megjövök.
Fordulj daccal el,
Ha áltatják ösztönöd,
Hogy: feledni kell
Ha lemondtak rólam már
Apám s húgom is,
S jóbarát már egy sem vár...
...Szinte látom is,
Amint olykor, bor közt már
Könnyet ejt szemük,
Emlékezve rám... te várj
S ne igyál velük.

Várj reám... ó, átkelek
Minden vésszen én,
Ki nem várt, — majd rámnevet:
»Szerencés legény!«
Nem tudhatja senkisé,
Csak én, meg te, — azt,
Hogy te voltál ott velem,
Hol halál maraszt.
Te mentetél meg, — de hogy?
Egyszerű titok:
Várni tudtál rám, — ahogy
Senkisé tudott.

Oroszból fordította: Lányi Sarolta

MESTERSÉGÜNKET TÖKÉLETESÍTÜK A LEHETŐ LEGMAGASABB FOKIG

— mondja Tatjana Okunjevskaja

Illés Béla és Borisz Gorbátov

Néhány nap óta két lelkes, hozzáértő vendég látogatja a budapesti színházakat: Borisz Gorbátov író és felesége, Tatjana Okunjevskaja, a Szovjetunió egyik vezető színésznője.

Tanulmányútjuk harmadik hónapjában, túlszűfolt és halálosan fárasztó napi program után, estéről-estére, pontosan kezdéskor benn ülnek valamelyik színház páholyában és az előadás utolsó pillanataig lankadatlan érdeklődéssel követik az előadást, amelyből egyetlen mondatot sem értenek meg.

Borisz Gorbátov és felesége izig-vérig szovjet-ember. Mindketten a forradalom után fölsérdült generációhoz tartoznak. Ennek a nemzedéknek legtöbb tagja jól tudja, hogy a kultúra kincs, a tudás hatalom. Tudja azt is, hogy népének a cárok alatt ebből a kincsből, ebből a hatalomból sem igen jutott, ezért az évszázados mulasztásokat mohó és lankadatlan tanulással igyekeznek pótolni most. Lázasan ráveti magát a könyvre, színházra, tudományokra.

Ennek a tanulni akarásnak a fázát érzem két fáradhatatlan vendégünkben, amikor estéknél velük járom a színházakat.

Miért nevezem őket izig-vérig szovjetembereknek? Ezt legérthetőbben saját szavaikkal világíthatom meg.

— A forradalom utáni generációhoz tartozónak számítom magam, — mondja Gorbátov. — *Az én nemzedékem* című könyvemben megírtam, hogyan nőttek föl, hogyan éltek és élnek társaim. Abban a regényben, melyet most szándékozom megírni, azzal foglalkozom majd, hogyan viselkedett nemzedékem a háborúban. *A szovjet-ember belső arcúata nem hasonlítható a régiekéhez és én azt hiszem a győzelmet ez döntötte el.*

Borisz Gorbátov ma harminchétf éves. A Donyec-medencében született. Bányász-családból származik. Mai napig nem szakította meg az érintkezést a bányászokkal. *A sejt* című regénye fiatalbányászok életéről, munkájáról szól. *Az én nemzedékem* című regényében ugyan csak bányászok.

Elbeszélések és regényeken kívül írt két színművet is. Az *Apák fiaitása* idén kerül a színpadra.

a Komszomolov színházban, melynek egyik vezető színésznője Tatjana Okunjevskaja. A *főszerepet férje nyilbán neki írta*. Színpadon is, filmen is ő játszotta.

A fiatal művésznő igazi észak-szláv, szőkehajú, kékszemű szépség. De hosszú szempilláján, ajkán, körmén ugyanannyi a festék, a lakk, mint bármelyik nyugati állam színésznőjének arcán, kezén. Bőrén, haja is éppoly gondosan ápoltt. Lábam irigyléreméltón finomszövésű amerikai harisnya.

Mindössze tíz esztendeje színésznő. *Sztaniszlavszky szellemében nevelkedett*. Három évig a nagy rendező leghíresebb tanítványának színházában játszott Gorkij városában. Klasszikus és modern, külföldi és orosz darabokban lép föl. *Desdemónát, Roxánt* játsza. *Hamlet* szerepére vágyik.

— Színpadon legszívesebben klasszikusokat játszom, — mondja. — Nagyon szeretek a magam lényétől eltérő alakokba öltözködni, még olyanokba is, melyeknek jelleme csaknem ellenszenves számomra. Ilyenek például, a *Traviata*, *Anna Karenina*. Viszont Csehov alakjait — noha szeretem őket — nem szívesen játszom, mert hasonlítanak hozzám.

— Filmén — éppen ellenkezőleg — legszívesebben intelligens szovjetnőt játszom. A magam generációjából származót, aki korának ideológiáját ismeri, vállalja, aki tudatos polgára társadalmának és mint ilyen azt a mesterséget, melyet választott a lehető legmagasabb fokig akarja tökéletesíteni a maga társadalmá hasznára.

Saját elméletével meg is magyarázza, hogy miért akar másfajta szerepet játszani a színpadon és mást a filmen:

— A színház és a film két különböző világ. Már a különbözőségükben rejlik problémák miatt is érdekel mindkettő. A színjátszáshoz szükséges feltétel: a mesterségbeli tudás. Érdekes, hogy Jugoszláviában a színésznőt *umetnicának* nevezik. (Ez magyarul annyit jelent: aki tud.) Miből áll ez a mesterségbeli tudás? Például: mondjuk sírnom kell. Szírok. Igazi könnyekkel. Igen ám, de ezt csak az első sorban látják. Már pedig a hátsó sorok közönsége is megvette jegyét, tehát joggal elvárhatja, hogy neki is sírjak. Ennél fogva nekem mesterségbeli tudással kell áthidalnom a nehézséget: mindenki számára látható módon kell játszanom, el kell hitetnem, hogy sírok. Filmén erre nincs szükség. Ott a premier plan segítségével mindenki első sorban ül. Az utolsó helyen is remekül láthatja a színész szeméből kibuggyanó könnyet. De én a filmen sem szeretek igazi könnyel sírni. Erősebb, megindítóbb a visszafojtott könny. Egyáltalában elvem, hogy az érzéseket filmen nem szabad tálni, hanem úgy kell mulatni, mintha rejtegetnők, de azok mégis előtörnek.

— Elméletben pontosan tudom ezeket a különbségeket és mégis, amikor *filmzem, rossz vagyok a színpadon, mert a játékom nem elég kifejező*. Keveset csinállok. Viszont mikor *hosszabb színpadi szereplés után* visszatérek a filmhez, *kezdeiben mindig sok, amit csinállok*. Mégsem hagyom ott egyiket sem a másikért.

Ez a szovjet-asszony valóban éjjel-nappal azon igyekszik, hogy a mesterséget, melyet választott a lehető legmagasabb fokig tökéletesítse.

Péchy Blanka

Borisz Gorbátov és Tatjana Okunjevskaja

Tatjana Okunjevskaja autogramot ad

Vas Zoltán, Tatjana Okunjevskaja, Borisz Gorbátov és Balázs Béla

(Foto: Mafirt, Mafiap)

AZ OROSZ ÁLLAMI ÉNEKKAR

Írta: LÁNYI VIKTOR

Már a látvány is megragadó, ahogy a száztíztagú kórus a szétlebbenő bársonyfűggöny mögül előtűnik az Operaház színpadán. Fele nő, fele férfi. A nők földig érő, egyforma stilizált himzésű hófehér selyem ruhában, koszorúba font hajjal. A férfiak a sötét munkás-zakó alatt a hagyományos rubáskát, a himzett orosz inget viselik. Ott áll a hatalmas énekes testület, mozulatlanul a felzúgó tapsviharban. Aztán előre, középre siet Svesnyikov, a karmester. Nyomában a felesége, gyönyörű, feketeszemű asszony, bemondja az első számot. Mátyás százados, a vörös hadsereg erdélyi származású partizánviselt tisztje, zamatos kiejtéssel magyarul tolmácsolja.

A bemondók távoznak, a karmester int és telt orgonazengéssel felhangzik a műsört kezdő népdal a «széles pusztaságról».

Első pillanattól kezdve lenyűgözi a közönséget az Orosz Állami Énekkar művészete. Tökéletes tisztaságú, telt akkord-együttesből az egyes szólamok eszményien kiegyenlített, hibátlan vonalrajzzal emelkednek ki, amikor a zene, logika vagy a szövegkifejezés érdeke megkívánja.

Nincsenek henye cezurák. Szinte megszakítás nélküli, állandó zengéssel kapcsolódnak a frázisok. Aminek titka nem lehet más, mint a pollfon lélegzés, vagyis az a módszer, hogy az énekesek egyes csoportjai más-más időben észrevehetetlen beosztással veszik a levegőt. Ezt a technikát, mely úgy látszik, az orosz karének-lés különlegessége, már a Don-kozák kórusnál is megfigyeltük. De ez, minthogy csupa férfiakból állt, a tenorok természetellenes falzettezésével tudta csak elérni a dinamikai és színskála teljességét, úgy hogy néha artistaszerűnek hatott az egyébként kiváló teljesítmény. Ezzel szemben az Orosz Állami Énekkartól, mely vegyeskar — illetőleg nem is pontosan az, hanem női és férfikórus összetétele — tiszta stílusú előadást kapunk. Legmagasabbrendű kórusmunkát, amelyet szabad felfogás és a hatalmas testület minden egyes tagját és teljes összességét átható önkéntes fegyelem éltet.

A műsor javarésze egyszerű népdal. Minden egyes feldolgozás a maga nemében mesteri, hiven alkalmazkodik a dallam szerkezetéhez, kidomborítja harmóniai lényegét s epikus vagy lírai tartalmához képest hol ismétlődően azonos,

hol variációs formájú, hol egybeépítve átkomponált. Akad a feldolgozások közt egészen nagyszabású kompozíció, amilyen Rimszki-Korszakov remek balladája. De a legegyszerűbbeket is zenei karakterképpé eleveníti a pompásan kidolgozott s a tárgyhoz alkalmazkodóan bensőséges, naturalisztikus vagy humoros előadásmód.

Az egyetlen minden tagja a

muzsika egészét átélő, a maga feladatára tökéletesen képzett énekművész. Ha közülük előlép egy-egy szólista, »primus inter pares«-ként, finom, de mesterkéletlen »bel canto«-val tündököl. Tatjana Blagoszklova, az angyali szöke szoprán és Nikoláj Jelin, a behízelt, kedves hangú tenorista méltán lett kedvence a budapesti közönségnek. De a kóruson belül vannak névtelen sztárok is, különösen néhány basszista, akik a legnagyobb zenei tisztasággal görgetik a kontraktív »a«, sőt »g« hangját is.

Orosz népeken kívül az óklasszikus karirodalom néhány remekét is hallottuk. Lassus »Echo«-jában a visszhang nem kiküldött kiskóruson felelget, hanem bent az együttesben, mégis távolinak hatóan — hogyan csinálják, szinte rejtély. Még csodálatosabb, valósággal megrendítő hatást tett Loti »Crucifixus«-a, a gótkus festészet Kálvária-fantáziáit idézve föl eszméletünkben

Lelke az egésznek Svesnyikov. Nagy karmester, nagyszerű kórusvezető. Félrelmes belső koncentrációval dolgozik. Dinamikai fokozásai szinte határtalanok, tempóvétele, színezése rögtönzzerűen szabadnak tűnik fel. Egymástól független mozgású két karjának főlzabadt lendületével, ujjainak és arcjátékának bővületével a legmerészebb szólam-íveléseket és hangnyomatékokat szuggerálja a kórusnak. És mégis, sohasem érezni holmi romantikus szabadosságot vagy barokk túlzást az előadásban, mely mindig a természetes jóízűs határai közt marad.

Kétszer az Operaházban, egyszer a Városi Színházban lépett fel az Orosz Állami Énekkar. Mind a három est páratlan siker jegyében zajlott le. Most Európa nagyvárosaiban folytatja diadalmas útját ez a kitűnő együttes. Nem kétséges, hogy mindenütt, ahol eleven a fogékonyság az ilyenfajta őserűjű kóruséneklés iránt, hasonló lelkesedéssel fogadják őket, mint nálunk. A szovjet-népi ősi hagyományából hatalmas nemzeti művészetté fejlesztett kórus-kultúrájának kiváló képviselőit szeretettel várja vissza Budapest.

(MAPIRT — Karossa felvételek)

EGY HÖLGYHÖZ, KI A NÉZŐTÉREN ÜLT...

IRTA: ZELK ZOLTÁN

Asszonyom, miért ilyen izgatott, ott a negyedik sor szélén? Igen, ön, az elegáns, barna kalapban. Csodát vár talán? Hogy hirtelen beurrán az orgona előtti ajtón Casals Pablo vagy Hubermann s vonójuk hangjának mennyei szárnyain ön kirepülhet ez alantas világból? Óh, dehogyan vár ilyen csodát! Ha csak Hubermann állna a Zeneakadémia dobogóján, ön nem ülne a nézőtéren. Mert ön csak «érdekes-ségre» vágyik. Az «érdekes-ség» varázsolja pirultra az arcát, ezért izgul, feszeng, távcsövezik s ezért suttog szépbundájú szomszédjével.

Ön és még hányan, hányan a teremben, melybe — nézze csak! — most tódul be a vízbefultak kékcárcú, meztelen serege. Nézze csak asszonyom! Egy anya jön elől — nem, nem bundában — egyszál sárgálló ing van rajta, karján egy csecsemő hörög... Hallja, asszonyom, hörög, orrában, szájában a Duna habja bugyborékol, szemhéja alatt érdes, sárga iszap...

Tudja-e honnan jönnek? Újvidékről asszonyom. A Duna fenekéről. S a többiek? Az átlóttfejük, a félkarúak, a lábatlanok, a megfagyottak, a kifolytbelűek? A Don mellől, asszonyom! Az ukrán mezőkről!

Látja-e őket? És hallja-e, hogy mégis megzendül önnel szemben az orgona? De micsoda hangok ezek! Micsoda hangok bujtak e sípokba? Hallja-e? Milliós síp sírja, hogy: Jaj! S millió síp zúgja, hogy: Vér! S a sípok sírása és zúgása együtt azt, hogy: Gyilkos! Azt, hogy: Gyilkosok!

S hallja-e, micsoda kacaj rázza meg a terem falait? Hallja-e visszhangját az emelvényen elhangzó szónak: Közjog... visszhangját a szónak, hogy: Alkotmány-sértés... Ők kacagnak asszonyom, a «megsértettek»: a Duna vízében felpuffadtak, az átlóttfejük, a megfagyottak, a lábatlanok...

Látja-e és hallja-e őket, asszonyom? Hát miért nem sikolt? Hát mi az, ami sikolyt esal a torkából? Egy nyakára kúszó pók, vagy egy lábai elé futó egér? Ilyen erős idegzetű ön, vagy ilyen — gonosz?

Vagy — így is lehet — hogy ön nem látja és nem hallja ezt? S nem látja a díszleteket sem a Zeneakadémia dobogóján? Óh, tökéletes díszletek, a megszólalásig azok! Nézze csak azt a vízbefúgó hidat, azt a pernyévé égett falut, azt a szomszéd házra dült kórházat! Ugy-e, milyen erő van a vékony ujjakban, melyek most remegve nyúlnak egy pohár víz után: a vádlott

Az utolsó szó jogán...

A sajtó

A vádlottak padján

ujjaiban? Hogy hidakat tépelt velük, pilérestől, hogy házakat tett omladékká? Hogy egy országot tett siralmas pusztasággá?

Folytassam asszonyom? Minek? Hiszen látom, most újból távcsöve után nyúl s közben összeség szépbundás szomszédjával. Ön csak a bíróságot látja és a vádlott lócáját. Ha önt nézem, most már én sem látok egyebet. Mert önt képelem a lócára és a szomszédját, asszonyom! Mert gyilkos ön. Egy az utcán sétáló, zsöllyékben ülő, «érdekes-ségre» kíváncsi gyilkosok közül. Mert önnek akkor sem volt szeme, hogy lássa a vízbefúgókat, akkor sem volt füle a legfültépőbb jajhoz. S aki vak az ártatlanok szenvedéséhez, aki süket az ő jajaikhoz: az gyilkos, asszonyom!

Ezért hallottam én a halálos ítélet konduló szavaiban az ön halálos ítéletét is, asszonyom!

A páholyok közönsége
(Foto MAFIET-Karossa)

TRAGÉDIA

Szintér egy játékkereskedő előtt. Idő: szép őszi délután. A járda peremén, ott, ahol a csendes templomterbe torkollik az utca, áll az anya és kislánya. De csak egy pillanatig tart, mert máris mozdul a kép s a kislány pauszosan hangon sír föl anyjának:

— Vedd meg nekem, anyám. — Hangjában kétségbeesett panasz, sötét, kokok jajszó búg.

— Dehogyan veszem fiam, dehogyan tudom én azt megvenni!

A kislány hangja még mélyebbről tör elő:

— De vedd meg anyám, vedd meg! Az asszonyon nagy lompos kabát van, idegesen összezecsapja szárnyait, mint egy óriás fekete madár.

— Ugyan, hagyj békén, gyere! — mondja bosszúsán és tovább indulna. De a kis nyolcéves lányka elébe áll, megveti lábát s haragosan kiáltja el magát:

— De igen, vedd meg csak!

Vékonyka zöld ruhácska van rajta, lába kopott teniszcipőben feszül meg, sárgásgöndör haja dühödten kunkorog a fején, szemét nem látni vörösre duzzadt arcában, melyet már ellepett a könny. Szinte őrjöngve sikoltja: Vedd meg, anyám vedd meg!

A sovány asszony egy pillanatra megdöbben a nézi ádáz magzatát, aztán megrándul a keze s a fejeje hadonászó kis kéz után kap, hogy tova eipelje. De a lányka se lát, se hall. Ket öklével nekifeszül anyja gyomrának s minden erejével tolja vissza a bolt felé. S közben sikitva, bömbölve sírja:

— Vedd meg, ezt az egyet vedd meg!

Az asszonyt elhagyja beketurése, kikerüli a kis őrjöngőt s tovább menekül. De a lány elebe ugrik földre veti magát, átöleli lábát, könnyei ráfolynak cipőjére s már nem is anyjának, hanem a gonosz földre borulva zokog, keserű dühvel, rángatózva.

Anyja csak nézi, mereven, megbüvölten, úgy áll ott, mint egy száraz téli körtefa, a kín görcsbetorzult mozdulatával.

Aztán leteszi szatyrát, felemeli lányát, némán kézen fogja és beviszi az üzletbe.

Kisvártatva kijönnek, a lányka kezében egy apróka babát szorongat, amit még alig lát alvadt könnyein át. Gyámoltalanul imbolyog anyja után s folyton a kis élettelen holmit nézi. Egyszer csak elnyílik nagy kék szeme, marka széternyed, most látja csak meg, amit néz s lába földbegyökeredzik. Konokan, csöndesen, de érelyesen mondja:

— Nem ezt!
Az anya megáll, egy pillanatra szembefordul vele.

Aztán megragadja a lány kezét, kicsavarja belőle a babát, földre csapja és sarkával rátapos.

— Nem ezt, nem? — üvölti s szeme fehérjéből kékes láng csap ki, haja kibomlik s ráborul rángó a ára. A kislány elmeredve nézi a fehér agyagszálankokat, aztán megrogyan a térde s ájultan zuhan az összetépett kis rongycsomóra.

Köröskörül szabályos nagy embergyűrű, néma, döbönt és fáradt. A templomban megkondul a harang. Olyan ez most, mintha valaki egy mély tóba ölte volna magát.

Füsi József

HEINRICH HEINE:

MÁRIA ANTOINETTE

Hogy ragyog a tükrös ablak,
fényt rá bőven ont a nap,
ám belül a Tulleriákban
kísértetek bolyganak.

Ő kísért, a nagy királynő,
Mária Antoinette,
most ébreszti őt a reggel
s a szigorú etikett.

Üdvarhölgyek ülnek, állnak,
vár ma rájuk szép szerep,
mind selyemben s garmadával
lőgnak rajtuk ékszerek.

Mennyi fényes cifra dáma,
együtt jár a kincs velük,
apró láb a kis topánban —
laj de kár, hogy nincs fejük!

Nincs bizony fej egyiken sem,
mindegyiké odalett
a így ma nem is frizurátat
Mária Antoinette.

Ó, ki tornyos nagy hajában
annyi gögőt hordozott,
kit világra nem a gólya,
de kétfejű sas hozott,

kísérteni kénytelen most
fejtelen és hajtalan
s ahány dáma van körötte,
mind hasonló bajban van.

Ezt tették a forradalmak
s rajtuk kívül annyi más,
főleg Rousseau, meg a Voltaire,
meg a guillotíne hibás.

Am ha nézed hosszan őket,
ast hihetnéd, meglehet,
most se tudják, hogy halottak,
hogy milyen fejetlenek.

Bókolnak, mint hajdanában,
mind megannyi bamba báb,
elfeledték, hogy fejük nincs
s mindenkép lehajtanák.

Most az egyik dáma bókol
s őfelsége hogyha int,
újabb bókok közepette
rákerülhet már az ing.

Máris hajlong újra kettő
s császva-mászva térden áll,
míg a felséges harisnyya
lábra juthat végre már.

Lépegetnek, hajladoznak,
minden gondjuk és bajuk,
hogy bevarja azt a köntös,
míg a nadrág célhajut.

Köztük áll a főudvarhölgy,
ám szerepe oly sülány,
feje híjján a szegényke
mosolyog a popsján.

Bár az ablak függönyözve,
nem tisztelné ezt a nap,
de benézve visszahőköl
s undorodva elszalad.

Látogatás JÁVOR PÁL betegágyánál

Filmesek, színészek, ujságírók és a nagyközönségnek a művészvilág iránt érdeklődő tagjai egymás kezébe adják a betegszoba kilincset, amelyben Jávor Pál fekszik mult esütörtöki balesete következtében. Mint a napilapok már részletesen megírták, „A tanítónő” című film felvételei során Jávor — szerepe szerint — magahajtotta lovaskocsin vágat a vonat után, amelyen Szörényi Éva menekül az ellenfelei által pokollá változtatott faluból.

Ocsa hepehupás, zeg-zugos utcácskán indult a hajsa s itt történt, hogy amikor Jávor egy váratlanul a kocsi elé toppant fiatalasszonyt és kisgyermekét akarta kikerülni, a hirtelen rántástól elszakadt a kantár, a lovak megbokrosodtak, árokba fordították a kocsit és Jávor súlyos láb-töréssel került ki a felborult kocsi alól. Természetesen azonnal Pestre szállították s az egyik szanatóriumban vették a leg gondosabb ápolás alá. Mint a röntgen-vizsgálat megállapította, sajnos, súlyosabb törésről van szó, s közel két hónapra van szükség ahhoz, hogy Jávor Pál visszanyerje teljes munkaképességét.

Ma már mosolygó arcra fogadja a szanatóriumban a látogatók seregét, szemrehenés nélkül sem árulja el fájdalmait, nem igyekszik bűnbakot találni, ő maga vizsgálja a balesete fölött sópánkodókat. Egy szó, mint száz: egész magatartása azt igazolja, hogy nem csalódtunk, Jávor Pál az, aminek eddig is tartottuk: talpig férfit, aki nem szereti sajnáltatni magát.

— Nagyon nagy kérésem van — vág elébe a kérdéseknek. — Ne csúndljunk nagy dolgot ebből a szerencsétlen véletlenből. Tekintsük az egészet egyszerű üzemi balesetnek, amihez hasonló, sőt sokkal súlyosabb, naponta tucatjával szed áldozatokat a dolgozók sorából. Bármikor utólérheti a filmszakma bármelyik munkását. A színészt éppen úgy, mint a díszletmunkást, vagy a világosítót és a munka közben balesetet szenvedő színész sem kívánhat a maga részére több részvételt és sajnálatot, mint amennyi hasonló körülmények között megilleti a produkció bármelyik munkását.

Megigértük, hogy a kérést teljesítjük. Nem csinálunk az esetből nagy ügyet, de most, amikor szívünk minden melegével kívánunk mielőbbi teljes gyógyulást, gondolatban még egyszer kezet szorítunk Jávor Pállal éppen ezekért a szavakért, amelyekből okulást meríthet sok úgynevezett „sztárunk, akikhez még nem fértközt olyan közel a szociális gondolat s talán éppen ezért kisebbek Jávornál, akár, mint emberek, akár mint művészeket vizsgáljuk őket.

Vidám reggeli a felvétel előtt

Az indulás

Első segélynyújtás
(Beszterkényi László felvétele)

A szanatóriumban
(Foto: Mafirt—Marian)

ÓDRY ÁRPÁD

Az elmúlt napokban egyik gyászoló európai városból Verdi Requiemjét hallgattam. A fenséges zene mély bánattal sirtatta a pokoli náciizmus áldozatait. Rádióm felett Ódry Árpád képe függ. Magas koponyáját, acélos tekintetét néztem. A komor akkordok szálltak felfelé és fájdalomosan emlékeztem nagy tanítómesteremre, aki a legnagyobbak közé tartozott. Verdi a Requiemet barátjának, Manzoniak, a költőnek emlékére komponálta. Méltó emlékmű. Ha erre gondolok, bizony, tudom erőltlen az én tollam, hogy Ódry Árpádról emlékezzem. Akkor mesternek kellene most az ő emberi és művészi portréját megörökíteni, mint amekkora ő volt.

Mégis megkísérlem, hogy megírjam Őt szívem szerint olyannak, amiként ismertem. Mivel ismertem jól, szerettem nagyon. Szerettem, mert igaz ember volt, nem vezetett félre senkit érzéseiben. Akit nem értékelt, annak tudtára adta, hogy nem becsüli semmire.

Ideális színész volt. Ösztönös, okos, művelt. Szerencsés keveréke a született tehetségnek és a kiművelt agyvelőnek. Műveltsége olyan magas fokon állott, hogy a legszigorúbb kontrollt gyakorolta ösztönös adottságai felett. Ezért nem túlozott egyetlen alakításában sem. Ő az a színész-ideál, aki mesterségünk eszményképe lehet. Magánéletében éppúgy, mint színészi magatartásában. Megvalósítója annak, akinek művészetét az abszolút fegyelem irányította. Tudta, hogy a művészet éppen nagy szabadságánál fogva megköveteli az önbírálatot, mérsékletet és szigorúságot. Ösztönös művészi alakításai sohasem nélkülöztek a tiszta ész kritikáját.

Nem hajszolta a népszerűséget. Megvetette az olesó színészi sikert. Magánéletében nem engedte beleturkálni a szenzációkat vadászó riportereket. Nem olvastam soha, hogy milyen cigarettát szív, mi a kedvence étele, milyen a szerelmi élete. Egyáltalában nem élt a nyilvánosság számára. A zárkózottság, a finom tartózkodás, az izléses egyedüllét jellemezték. Ez az életmód természetesen nem fonta alakja köré a népszerűség hamis glóriáját. Egy operettbonyvíván a közönség előtt mindig ismertebb volt, mint Ódry Árpád.

Annál jobban becsülték és tisztelték a művészet igaz barátai és tanítványai. Ma valóságban Ódry-kultusz van kialakulóban a fiatal színészemzedék között. A nagy teljesítményeket az ő alakításaihoz mérjük.

Mint mindnyájunk nagy barátja élt közöttünk. A szó emberi és közvetlen értelmében. Nem igényelte soha a tanár, vagy a szellemi irányító hazug szeretetét. A szentimentalizmus hamis lágysága hiányzott belőle. Erős, kemény ember volt, de nem rideg és szívtelen, mint sokan mondják. Éppen ő bizonyította a leghatározottabban, hogy *hasznosan jó csakis az erős ember lehet*. Senkit nem tévesztett meg, nem narkotizált beválthatatlan ígéretekkel csak azért, hogy jó embernek higgyék. De akit közel engedett magához, aki megérdemelte, hogy jól megismerje őt, az feltétlen megszerette. Tetteikkel bizonyította szeretetét. Mennyivel több ez, mint a mindenkihez nyájas ember negatív ábrarátása. Tudom pl., hogy fiatal színészeknek pénzt adott külföldi tanulmányára. Nekem is. Ezt azonban soha nem dicsekedte el, újságokban nem jelent meg. Greban Passió-játékának Krisztusát egy szívtelen, rideg ember nem tudta volna úgy eljátszani, ahogyan ő. Gyakran meghívott bennünket, növendékeit lakására. Teával kínált, Chesterfield, Camel

cigarettaival. Színészi problémáinktól gyerekes szerelmi számságainkig, mindennél elbeszélgetett velünk. Elszánt nőgyűlölő hírében állott, de növendékeinek lírai kalandjai kedvesen elmulattatták.

Nem úgy kezelt bennünket, mintha gyerekek lennénk. Nem a nagy ember fölényeskedő gyámkodásával, hanem mindenként megbecsülő, komoly pedagógiai érzéssel. Magához emelt bennünket abba a szellemi magasságba, ahová rajta kívül kevés színész emelkedett. A legmélyebb problémákról úgy vitakozott velünk, mintha egyetlen ellenfelek lennénk vele.

Apja, -Ódry Lohel, korának egyik legnagobb énekese volt. Fiát, az Akadémia elvégzése után, elhelyezhette volna bármelyik pesti színházban. Ő azonban vidékre szerződött. Tisztában volt fogyatékososságaival, tudta, hogy félszeg, darabos, rutintalan. A színészi biztonságot úgy érezte, hogy csak vidéken, nagy szerepekben szerezheti meg. Volt egy olyan hibája, amely színész számára a legnagyobb szerencsétlenség. Dadogott. És ez az acélos energia évek rettetenes küzdelme árán a legklasszikusabb beszédművészre nevelte önmagát.

Forradalmár volt. Ez ugyan ellentmond külső és belső magatartásának, amely látszólag inkább a konzervativizmust mutatta. Mégis jelentékeny reformok fűződnek nevéhez a színpadon. Ő és Pethes Imre küzdöttek elsősorban a Reklamáló beszéd ellen, végleg az egyszerű emberi beszédet harcolva ki a Nemzeti Színház színpadán. Dinamikus, lendületes, lüktető játéktípusa pedig — amelyet mindig a lelki átélés gazdagított — korunk rohanó élettempójával tartott lépést. Ezt tudatosan csinálta, mint olyan újítót, aki megérzi és megérti a művészet együttfejlődését az étellel. *A most kialakulóban levő színpadi realizmus úttörője volt tehát.*

Nagy egyéniség volt és nagy ember. A kevés színész közül való, akinek alakításaira nem borította a halál mesterségünk tragikusán gyors emulálásának fátyolát... Ma is mint élő alkotásokon vitakozunk Hamletjén, III. Richárdján, Prosperóján, II. Józsefén, Tanner Johnján, Luciferén — és tanulunk belőlük míg élünk. Nemes szép orgánuma itt eseng a fülünkben. S mikor gramofonlemezeken megörökített előadásában a *Sírni, sírni, sírni* sorai megszólalnak és hangja fokozatosan, erőteljesen emelkedik fel a magasba — mintegy szimbolizálva saját életét — egész tiszteltreméltó alakját itt látom magam előtt.

Egry István

SVESNYIKOV KARMESTER AZ OROSZ KARÉNEKLÉSÉRŐL

A *»Fényszóró«* munkatársának alkalma nyílt, hogy elbeszélgesen az Orosz Állami Énekkar vezetőjével. Svesnyikov Alexander Vasziljevics rokonszenvet keltő szerénységgel és tárgyilagossággal nyilatkozott önmagáról, kitérő kórusának szervezőtől és otthoni munkájáról.

— Miután a forradalom előtti Oroszországban külön karmesterképzőtanfolyamok nem voltak, a moszkvai Filharmónia zeneiskolájában végeztem tanulmányaimat. Mesterem Tanajev volt, a kontrapunktika híres tanára. Karmesteri pályámat vidéki színházakban kezdtem.

A kórus *»törzstagja«*-val 1928 óta dolgozom, de az mai keretében 1942-ben — tehát már a háború alatt — alakult meg. Bárkit felvettünk, aki jó hanggal, kellő zenei érzéssel rendelkezett és tisztában volt a zenei alapfogalmakkal. Jelenleg 120 tagunk van, akik állami fizetést kapnak, — mely felér egy gyárvezető jövedelmével — de másutt nem léphetnek fel. Moszkvában havonta nyolc hangversenyt adunk, részben a Filharmónia zenekarával. Régebben több klasszikus és modern művet mutattunk be: *Bach h-moll miséjét, a János- és Máté-passiókat, Rachmaninoff-, Csajkovszkij-műveket, Sztravinszkij-oratóriumait stb.* A háború folyamán azonban inkább orosz népdalátírásokat énekeltünk, mindig az eredeti szöveggel.

— Most bemutatkozókirulat teszünk Európában. Először Berlinben voltunk. Berlin után Csehszlovákiában jártunk, melynek nagyvárosaival 1936-ban megismerkedtem már. Most Prágában kapunk, egészen váratlanul, Vorosilov marsall Budapestre szóló meghívását. Szinálom, hogy nem számítottunk magyarországi szereplésre, különben hoztunk volna magyar műsort is. *Bartók népdalátíratokat énekeltünk már otthon.*

— Enekkarommal valamennyi, Moszkvában járt nagy karmester is dolgozott: Ansermet, Fried Oscar, Kiemperer, Kussevickij. Hasonló nagy énekkarunk van Leningrádban és Kievdében is. Az utánpótlásról rendszeresen gondoskodunk: különleges tantervvel állandóan 100 gyermeket képezünk ki, saját kollégiumunkban. Mindent kotta nélkül adunk elő, a legnagyobb műveket is.

Műsorának jórészt maga írta vagy dolgozta át. Érdeklődünk, foglalkozik-e rendszeresen zeneszerzéssel.

— Tagja vagyok ugyan a Zeneszerzők Egyesületének, de ezek az énekkari munkák annyira egész embert kívánnak, hogy másirányú komponálással nem foglalkozom. Érdekes, újszerű hangot jelentenek a gyári népdalok, melyek különösen a szocialista rendszer első idejében keletkeztek.

— Sokat hallottam a magyar zenei kultúráról s így különösen örömmel tölt el az itteni siker. Előre is hálásan köszönöm, ha magyar szerzők — különösen Kodály — műveit minél nagyobb számban megszerezik számomra.

(r. gy. i.)

VILLÁMFÉNY

Írta: PAP KÁROLY

A halotti szentségek elfogadásához még egyszer utoljára friss inget kellett adni haldokló öreg atyjára. Két orvos segítette, s ő, nővéreivel együtt, már majdnem elkészült az ingváltással, mikor sírástól gyulladt pillantása megtorpant atyja friss selyemingén.

— Hiszen ez az ő férjé!...

Keze megakadt. Hogy került ez ide? — gondolta kétszer egymásután, aztán mindjárt erősen elpirult, elsápadt, keze lehanyatlott s csak állt szibbadtan.

Nővérei és az orvosok már végeztek az öltöztetéssel, betakarták atyját, visszautáltak az ágy köré, ő azonban még most sem tudott mozdulni.

Ekkor az egyik nővére halkan figyelmeztette, hogy üljön le, mert talán zavarja a haldoklót, mire ő magából felrettenve megrázkódott, újra erősen elpirult s a titkolt szégyentől, zavartan nézett maga körül.

— Rosszul vagy? — súgta a nővére és a férje s az orvosok hozzáiettek. Az asszony bambán fejtársa s gyorsan visszaült régi helyére.

Két nap óta ül itten, szinte egy percére sem mozdul el az ágytól. Férjét se engedte el a haldokló mellől, senkit sem. S ha elnyomta a gyász s a fáradtság, akkor is csak atyjáról álmodott, álmában is csak őt ápolta és magában ezerszer is könyörgött naponta: ó Isten, végy el tőlem bármit, csak ő éljen még, egy hétig legalább... végy el tőlem őt, tiz évet, csak ő éljen még egy hóig.

És most egy ingen akadt meg a szíve.

Szörnyűség! Egy inget sajnálna haldokló atyjától? Lehetséges ez? Ó, a gazdag ember lánya, a gazdag ember felesége.

De egészen határozottan emlékszik. Nem azt gondolta: nini, a férjem inge van a drága testen, — hanem ezt: hiszen ez a férjemé! hogy került ez ide?...

Benseje összerázkódott, hirtelen úgy érezte, hogy mindjárt leveti magát a székről, fejével a perzszaszönyeges padlót fogja verni, s úgy fogja kiordítani ezt magából!

Azonban csak libegett, csak a fejét ingatta gépiesen, szüntelenül, mint akit ájulás környékez, s nincs elég levegője. S ha nővérei ránéztek, vagy szóltak hozzá, szótlanul, kezével háritotta el a beszédet.

A papi szertartást maga elé bámulva hallgatta végig, nem tudott imádkozni s nem mert atyjára nézni.

Mire a szertartás véget ért, valamivel alább hagyott a felindulása, csak nehezen pihegett, a feje sem ingott többé fel s alá, s igyekezett valami mentességet találni.

Hátha mégsem a zsugoriság támadt fel benne az ing láttára, hanem csupán a csodálkozás és kíváncsiság. Hiszen tagadatlanul különös ez. Haldokló atyján férje inge... Most azonban már tudja, hogy került ide ez az ing. Mikor a lakukat tapétázták egy évvel ezelőtt, akkor néhány napig itt lakott férjével együtt. Az inget itt feledték.

— Igen, így volt, most már tudom — motyogta magában — most már rendben van, most már tudom. Én csak csodálkoztam. Igazán csak csodálkoztam. Ez volt az egész.

Amit azonban a szája hangtalanul motyogott, azt a szíve mélyén máris elvetette. Eszébe jutott, hogy mindezt, vagyonát, házasságát atyjának köszönhette és soha, de soha semmit

nem adott atyjának, amit az kétanynyival ne viszonzott volna. S ő ezt mindig jóelőre tudta. Így volt ez közöttük az egész életen keresztül s ez az ing, igen, ez az ing, ez lett volna az egyetlen, első s utolsó alkalom, amikor ő is igazán adhatott volna valamit atyjának. Igazán, viszonzatlanul, titokban. Maga a sors, az Isten ujjai járt a kezére, tette őt próbára az imént ezzel az inggel. S ő ezt az egyetlen alkalmat is zsugorosan visszafasztotta.

»Hiszen ez a férjemé, mit keres ez itt?« A tolvajra szoktak ilyen hangon gyanakodni, — egy cselédre. S ha az atyja nem haldokló, hanem csak beteg, talán mindjárt meg is kér

dezte volna: hogy került rád a férjem inge? Ó, hagyjuk, hagyjuk a többi... Hiszen lehet, hogy csodálkozott is, hogy kíváncsiskodott és lehet, hogy meglepte, de hogy nem örült, hogy atyján van az ő holmija, ez szentül bizonyos.

S a többi mind üres hazugság. Semmi mentesség. Könnyei, virrasztása, beszédei, szomorúsága. Hazugság. Nincs mögötte semmi. Csak a halálfélelem. Hogy ő is meg fog halni egyszer.

Ekkor az atyja megmozdult. Fejét jobborcájáról lassan a balorcájára fordította. Valamennyien feléje hajoltak, s most ő is lopva, gyorsan a haldoklóra pillantott.

Szeretett volna ráborulni s zokogva megvallani gondolatait.

De hirtelen körülnézett s a többiek-től nem mert megtenni, amit annyira akart. Csak egyedül lehetnek vele valahogy, — gondolta, míg zsebkendőjét rágta — csak legalább egy percére...

Ez azonban nem fog megtörténni, jól tudta. Vagy megtegye a többiek előtt?

S míg így viaskodott magával, egyszerre valamennyien meghökkenve, sápadtan emelkedtek fel körülötte. Ő is ijedten felugrott. Atyja állt lassan mellére csuklott. Ő pedig félig hördült, félig kiáltott: az inget!... Aztán szavait elnyelte nővérei kitörő zokogása.

Most már bocsánatot sem kérhet tőle. Itt maradt egyedül, zsugori szívével. Most saját nyomorúságán ő is felzokogott.

A ravatal is elkészült már, mikor úgy érezte, hogy mégis, akárhogy, könnyíteni kellene a szívére. A gyónás kevés. De talán elmondaná férjének, anyjának, nővéreinek, mindenkinek. Hanem mindjárt érezte, hogy ez lehetetlen. Nem tudná megtenni.

Vagy talán csak a férjének vallja meg? Ettől megint visszadöbrent. Férje maga a jószívűség, a bőkezűség, talán még elborzadna tőle, vagy, ami még valószínűbb, egyszerűen el sem hinné neki.

Hosszas töprengés után úgy érezte, hogy a családja, ügylátszik, túlmesszi van tőle, semhogy rábizhasson ilyen vallomást. S a férje ugyan közelebb van hozzá, de még mindig nem elég közel ahhoz, hogy meg merje neki mutatni magát egészen. Atyjának, ha még élne szegény, csak egy órát, talán elmondta volna. Mégis csak az apjához volt legközelebb. És ez a legközelebb sem ér fel egy inggel?

Gondolatai lassanként teljesen elnyomták önsíratását, s míg temetésre készülődtek, megérlelődött benne a meggyőződés, hogy a magukfajta gazdag emberek nyilván nem is ismerhetik egymást, sem önmagukat. Még az atya sem a lányát, a férj sem a feleségét. Talán a szegények inkább, — gondolta — de azok közül is csak valószínűleg azok, akiknek nincs egyebük, mint egy ingük. Ezek mindig, mindent kimondhatnak, úgy, ahogy gondolják.

De a magukfajta emberek örökös öncsalásban és hazugságban élnek, s csak úgy ismerhetik meg magukat, mint ő mostan; egész hirtelenül, váratlanul, mintegy villámfényül.

S íme, mire ráeszmélt önmagára, atyját s az inget máris leteszik a sirba.

Mégis, mit tegyen hát?

Mikor férjével együtt a temetésre robogott, már teljesen hiábavalónak tűnt fel előtte, hogy bárkinek is bevallja azt, amit a szíve mélyén látott. Mit ér a vallomás, ha az ember nem tud változtatni az életén? Oda tudná adni például, ha nem is az utolsó ingét, hanem teszzen fel, a gazdagsága kisebbik részét? a feleségét csak? Oda tudná adni? Csak ezt az autót, amiben ül?

Ah, dehogyis, dehogyis!

Midőn azonban a sirt már félig betemették, hirtelen úgy érezte, hogy mégis tennie kell valamit. Gyorsan, azonnal!

S a marék görönggyel együtt izgatottan bedobta atyja sirjába kedves, drágaköves gyűrűjét.

Aztán megint zokogott s arra kérte az Isten, hogy szánja meg őt, a nyomorultat, s ne engedje soha többé szíve mélyére látni.

S midőn visszaült a kocsiba, s hazafelé hajtottak, tudta jól, hogy a kedves ametiszt gyűrűt legalább egy évig fogja sajnálni.

— És — gondolta — ez a helyes büntetés!

Pedig tévedett.

Nem egy évig; egész életén át sajnálta a gyűrűt.

NEVED

Este a szélbe dobtam nevedet,
Hogy elröpüljön messzire veled,
De estére már megfordult a szél
És visszafujta szívembe neved.

Aztán neved folyóba dobtam én,
Melyet délre habok motorja vitt.
A tengerrel tengerré vált neved,
S elérte újra szívem partjait.

Falu Tamás

Magyar szerző sikere Kinában

A „LITERATURA NAJA GAZETTA”, a Szovjet Író Szövetség lapjának október 13-iki száma, mely most érkezett Budapestre, GO MOZSO kínai írótól rendkívül érdekes és minket — magyar vonatkozása által — különösen érdeklő cikkeket közöl Kína színházi életéről.

A cikk beszámol arról, hogy Kinában nagyon kevés európai darabot játszanak. Jelenleg európai íróknak a következő művel szerepelnek kínai színpadokon:

Osztrovszki: *Vihar*,

Gogol: *Revizor*,

Csehov: *Cseresnyéskert*,

Shakespeare: *Hamlet*,

Romeo és Júlia.

És végül — mint Go Mozso írja — különösen nagy sikerrel sorozatosan játszik Balázs Béla: MOZART című színművét. Alighanem első eset, hogy magyar író művét a hazai bemutatót megelőzően — a Mozart-ot karácsony táján fogja a Vígsház bemutatni — kínai színház adja elő.

Bé.

Megkezdődtek az elvonalbéli fővárosi művészek vidéki hangversenyei. A sort *Hernádi-Heimlich Lajos*, a kiváló zongoraművész, a Zeneművészeti Főiskola új tanára nyitja meg, aki november 7-én Szegeden, december 4-én Miskolcon tart önálló zongoraestet.

Boros Éva, akit a *Hazugság* nével című film egyik szerepére szerződtettek. A fiatal színésznő három nyelven játssza el szerepét. Amennyiben a filmet valóban három nyelven fogják forgatni.

(Kálmán-fotó)

Oszták-magyar művészesere. A szövetségközi ellenőrző bizottság kezdeményezésére magyar művészársaság utazik Bécsbe. November 12, 14, 20 és 22-én a Grosses Konzerthausban fognak vendégszerepelni. Az üres napokon a linzi angol-amerikai katonai parancsnokság autóbuzsokon viszi át a művészeket Linzbe, ahol szintén bemutatják műsorukat. Cserébe december 28 és 29-én Budapest fogadja az oszták társulatot.

„A tanítónő” felvételeinek utolsó beállításánál Szörényi Éva csattantja el a klappját. Mellette: Keleti Márton, Keleti László, Zsoldos Andor és Bárdi Ödön.

MIÉRT?

Örömmel olvastuk a Bukaresti Magyar Színház ünnepélyes megnyitására szóló híradást. Örömmel, nemcsak azért, mert az új színház engedélyezésében a két nép egymáshoz való közeledésének újabb meggyőző bizonyítékát látjuk; nemcsak azért, mert a jövőben a világ második legnagyobb magyar városának (kétségtelen, hogy Budapest után Bukarestnek van a legtöbb magyar anyanyelvű lakosa) magyar lakossága saját anyanyelvén élvezheti a színpadi irodalom termékeit; — hanem elsősorban azért, mert a színház megnyitólendése egymagában is kellő biztosítéknak látszik arra, hogy a magyar színház az új temploma nem eszópán üzleti vállalkozásnak indul, hanem vezetősége magasabb művészi célokat tűzött maga elé.

Petőfi „Apostolá”-nak dramatisztált előadásával nyitotta meg kapuit a Bukaresti Magyar Színház. Petőfi szívébe és lélekbenmarkoló költeménye elevenedett meg az idegenbe szakadt magyarok előtt. Petőfi súlyos szociális igazságokat hirdető verssorai izzottak az új színház légkörében, új, a rombadőltnél magasabbrendű magyar élet születését hirdette a világ előtt.

De szabad-e nekünk egészen hal-kan megkérdeznünk; miért nem hallhatjuk Petőfi „Apostolá”-t budapesti színpadról is? Nem kellett — vagy legalábbis nem illett volna — megelőznünk a bukaresti kezdeményezést? Ha színházaink bármilyen okból nem is vállalkoztak még erre a kísérletre, munkásszínjátóink számára el sem tudunk képzelni szebb és hálásabb feladatot. I. J.

CSILIGÁNY

avagy mősoros

Minap a mi kis városunkban egyik munkáspárt mősoros estét hirdetett az egyetlen mozi-teremben. 800—1000 főnyi közönség gyűlt össze, demokratikus és nem-demokratikus elemekből vegyesen. Lehet, hogy tetemes részüket az »utána tánc» esábitotta. Mindegy. Tömegesen tolongtak a mősorhoz. Az előadásra várakozó közönség néhány órán át: közönség: befogadóképes nyersanyag. Formálhatjuk. Szórakoztatjuk közben talán észre sem veszi: rányílt a szemé valamire. Talán arra, mi az igazi színház, mi az igazi irodalom.

Mivé lett ez a formálható nyersanyag, egy nagy, befogadóképes közönség, a mősoros est rendezőinek kezében? Ezt érdemes tüzetesen megbeszélni, mert az én kis városom nem magában álló eset: sajnos, jellemző vidéki városaink teljes szellemi elárvultságára.

A mősor első részét a *„Szabad Népe”* kabaré látta el. Három-három, egészen fiatal fiúból és leányból álló kis társulat. Harmadik hete járják a vidéki városokat. Minden este föllépnek és minden este más városban. Nem tudom, hány-szor alszanak vetett ágyban négyhetes turnéjuk alatt.

Nagy szeretettel tudom csak bírálni őket, mert lelkesek, szándékuk becsületös, egészséges. Remek műsort hoztak. Szintiszta irodalmat és esztanós politikai mőkát. Úgyes adagolásban.

Ez a vállalkozás valóban kultúrát és szellemiséget visz a kulturális középponttól távolos helyekre. Új jelenség, úttörő próbálkozás túlcen-tralizált művészi életünkben. Szükség van rá: jó, hogy jöttek ezek a fiatalok, mégha a szavakot nyervek is voltak (a szakely népballadák kivételével), ha Csehov halhatatlan tréfájából — a régi Madách-színház tradícióját követve — alantás vásári komédiát is csináltak.

A mősor második része, amelyet ezúttal a helyi műkedvelők szolgáltattak, olyan rettenetes volt, hogy figyelmzetés kell legyen mindazoknak, akik Budapestén, a kulturális középpontban szervezik, irányítják és táplálják az ország kulturális életét. Szól ez a figyelmeztetés a demokratikus pártok kulturális csoportjainak, a munkás-kultúrszövetségnek, az iskolán kívüli népművelési bizottságoknak — szóval mindenkinek, aki felelős. Az én kis városom nem elszigetelt eset. És nem közömbös, hogy a demokratikus Magyarország vidéki városáiban, ezer főnyi hallgatóságot nemesen szórakoztatnak-e vagy a reakció rothadó hulladékaival traktálják-e szellemi táplálék helyett.

A helyi mősor énekszámait — a szakszer-vezeti férfikar igyekvő, de kurta szerep-lése után, főleg egy kappanhangú fiatal-ember szolgáltatta. A »nemzetköziséget» a boldogult emlékü *„Sorrentói emléke és a*

Timár József lesz Bajor Gizi partnere a Magyar Színház *„Néma leventes»* feltűtésán. Az előadást Lóránt Vilmos rendezi.

»Hoffmann me készül az Opera-rás rendezésére

CSALOGÁNY

... a Dunántúlon

Verrei moris című, nagyanyáink korabeli énelvítő öcskaság képviselte. Határozott sikerrel: a rokonok és ismerősök frenetikus tapsal jutalmazták a fiatalember fejjang-jait, de tapsolt a publikum is. Azután a konferanzzé bejelentette, hogy a Rlvieráról (mi eddig úgy tudtuk, Sorrento a ná-polyi öbölben van) — áttérünk a szép ma-gyar nótákra. Már maga a bejelentés üvöltő tetszésnyilvánítást váltott ki. A fia-talember megédesen meghajolt a rokonok, a józonség felé és elkezdett nótázni. Teme-től, édesanyjáról, meg hasonló ál-keser-veiről. Ez az úgynevezett »magyar« nótázás azonban nemesak bárgyú volt, de megté-vezítő is — mert nem volt magyar. Jó ké-rei: a »csillogány-csalogány, barna kislány a babám, nem tehetek róla« szövegű nótá-ból először értesültem fentnevezett madár létezéséről — de tegyük róla, hogy a vidé-kei sürgősen és minél többen megtudják végre: ez a magyar nótázásnak csúfolt bárgyúság nem népi és nem magyar.

Pesti német karmesterek teremtették meg ez a hol pajzán, hol érzelmes műmagyar, újmagyar, népszínműbetétnűfajt, a boldog-aplékú Bach-korszak és a még boldogabb kiegészítés évtizedeiben. Blaháné tehetsége népszerűsítette és ez a módor, illetve mo-dorosság tenyészik azóta, minden dzsentri reádörkapitány és főszo-gabiró nótászterző neklizbulálásában. Silány szerzeményeik cégére: »magyar« és »népdal«, tehát nem-teti és népi szempontból szent és sérthe-tetlen. Pedig nem népi, nem magyar és nem zene. Szemét. A parlagi dzsentri-világnak a silány szellemi kosztjáról, erről a ragadós, nyúlós melósról nehéz leszokni annak, aki megkedvelte, mert tovább ad-golják még most is, a régi, hamis cégérrrel — sajnos, még a rádióban is.

Aztán egy ál-magyar, egy ál-apacstanc, végül egy táncos kuplé következett. Ez va-lódi, tömény pesti ordináriság akart lenni, a feketézők, a körüti kis aranybevaltók és az expresszók penetráns tájékról. A terem-ben most más széksorokban elhelyezkedett csoportok üvöltöttek az elismerés önkívü-lésében. Hátul néhány fiatalnak és néhány munkásnak nem tetszett.

Ne hagyjunk ilyen silányságokat még megkedvelő előadás címen sem, kisvárosok-ban, ezerszónyi tömeg elő vinni. Demokra-tikus szellemű kultúrszervezeteink útján lássuk el a vidéket jól megválogatott, szórakoztató irodalmi-zenei programmal, kész, nyomtatványos anyaggal. Tanítsuk meg a vidéket: a megkedvelő előadások nem arra valók, hogy egyes hölgyek és urak társadalmi ambícióinak, egyéni hiúságának kielégítésére szolgáljanak. Es ha magyar »népdal« akarrunk énekelni, akkor *Csillogány-csalogány helyett Bartókot és Kodályt*, akár mindjárt a *császárné pávját*, ha már muszáj madárnak lenni. **Kilényi Mária**

...és a felújítására
...aház Rékai And-
...en.

Bécs három legnagyobb szin-
házi sikere Török Sándor »Kü-
lönös éjszakája«; Molnár Fe-
renc »Játék a kastélyban« és
Balázs Béla »Boszorkánytánc«.

Fleischer Antalban egyik legmeg-bízhatóbb, legképzettebb karmesterét vesz-tette el az Operaház és a magyar zenei élet. Sok nagy operasiker bemutatása fűződik nevéhez: többek között ő tanította be Verdi »Falstaff«-jának első előadását is. Ismert név volt külföldön is, különö-sen Spanyol- és Olaszországban vezényelt sokat. Most hívták Amerikába. De az ül-dőztetések következtében meggyöngült szervezete nem élhette meg 25 éves opera-házi működésének jubileumi ünnepegeit sem...

A Szovjet-Magyar Művelődési Tá-r-saság és a Mafirt meghívott közönség jelenlétében mutatta be az »Ez történt a Don-medencében« című orosz film-óriást, amely a magyar közönség előtt a »közeljövőben kerül bemutatásra, »Anyá és leánya« címmel. A diszbe-mutatónak, amelyen a budapesti orosz kolónia, a magyar művészvilág és tár-sadalmi élet számban vettek részt, külön érdekességet kölcsönzött, hogy azon a film főszereplője, Tatjana Okunjev-szkaja is megjelent, férjének, Borisz Gorbatovnak, a film írójának társasá-gában.

Zeitinger Jenő zongoraművész, akinek hazai és külföldi sikeres hangversenyeire emlékszünk meg, november 13-án este 5 órakor a Zeneakadémián, a *fasiszták által elhurcoltak megsegítésére*, Beethoven-estet rendez. Hatalmas műsorán az Eroica-variációk, Pisz-dur és Appassionata-szonáták is szerepelnek.

Verdi Requiem-je az Operaházban

Dalszínházunk Mindszentek napján, hosz-zú évek óta először, a zeneirodalom egyik leghatalmasabb, legszebb alkotásának elő-adásával hódolt halottaink és az olasz ze-neköltőóriás emlékének. A közönség áhi-tata ilyenkor ténylegesen templommá va-rázsolja a Műsák aranyelírás hajlékát és tapsal se profanizálja a minden földi szenvedésektől való megváltás földöntüli, érzékekfölötti hangulatát.

S a kritikus sem szokta a mindennapok mértékével mérni és bírálni ezt a produk-ciót. Ezúttal azonban az előadáselőtti na-pokban kétszer hallgatta végig a moszkvai állami énekkar hangversenyét és fülében s lelkében egyaránt visszahangoztak még Svesnyikov karuagy 110 énekesének or-gonahangjai. És akaratlanul is emlékez-nie kellett a szólamok belépésének tökéle-tes pontosságára, a hangszínek szízfőle árnyalatára, a »piano«-k sejtelmességére, a »forte«-k zengésére, a hangok halkulá-sának és erősödésének végtelen tengere-ket idéző hullámzására...

Szóval: akaratlanul is emlékeznie kel-lett minderre és ez az emlékezés a kri-tikus tudatában — sajnos — bírálattá változott...

Gyulányi Evát, a fiatal színésznemzedék egyik legfiatalabb tagját, Hont Ferenc a Madách Színház tagjai sorába szerző-d-tette.

Adám Eva, a Belvárosi Szín-ház fiatal tagja, egyik zene-akadémiai hangversenyen a »Jú-lia szép leány« című székely népballadát és József Attila fordításában egy dán népballadát (»Tidman úr«) mondott el — s a közönség és kritika egyaránt felfigyelt rá. Drámai színészeti orgánuma, benső átélésből fakadó előadása a legnagyobb reményekre jogosít. Már tárgyal-nak is vele a Millok Sándor re-gényéből készülő film főszereplé-ről.

1 2 3 4 5 6 7

SZÍNÉSZEK AZ URNA ELŐTT

Gobbí Hilda

Major Tamás

Bajor Gizé

Uray Tivadar

Szörényi Éva

Ajtay Andor

Várkonyi Zoltán

Rózsahegyí Kálmán

Rádal Imre

Latabár Kálmán

(Foto
Mallit—
Marian—
Károson—
Csorna)

Levél egy nyárspolgárhoz

Kedves Barátom!

Meghívtál és én örömmel mentem hozzátok, mert egy új lakást nézni kicsit annyi, mint kiállításra menni. Ami itt körülvesz bennünket, kritika tárgya lett számomra, mert nem mindegy, hogy amit látunk és mások is láthatnak körülöttünk, szép-e avagy izléstelen, tehát előre is bocsánatodat kérem, ha esetleg szigorú voltam. Talán kezdtük ott, az elején mindjárt, amikor beléptem, frissen igényelt és berendezett lakásod ajtaján. Te és nejed, valami gyermeki drukkkal fogadtatok, amelyben benne volt, a műértőnek kíváncsi tisztelet is. Bevallom, mindez valami enyhe nagyképűségre készítetett és túlonúl visszaéltem a helyzettel, hiszen gondolhattam volna, hogy mindez, amit otthonotokban jól-rosszul összehalmoztatok, bizonyára izléstelen és tetszésesetek szerint való volt és engem csupán azért hívtatok ide, hogy szakértői véleményemmel fényjelezzem az itt látottakat. Hozzátok indulásom pillanataiban ez a szándék is vezetett, de amikor megláttam a zongora felett a hazatérő vadászt gobelinbe öltve, hatalmas harcabajúszával, piros kicsi szájával, s kancsira varrott szeméivel, valami konok igazmondás szállott meg.

Ismétlem: a vadász az oka mindennek. Felébresztette bennem az ördögöt és én kíméletlen lettem. Aldoza-taimmá lettek a csodálatosan megszerkesztett nappal szék, éjjel ágy, a hamutartó, amely egyben mákdaráló, a megédes gipszfigurák, és még sokan mások, a vitrinről nem is beszélve, amelyben katonás sorrendben állott mindaz, amit »Made in Germany« jelzéssel részben Itáliában, részben Törökországban vásároltatok.

Mikor véleményem elhangzott, ti ketten egymásra néztetek, s valami halk sértődöttséggel csak annyit mondtatok, hogy azért mindez nektek *megfelel*, s egy lakásberendező barátotok esettintett a nyelvével, amikor először belépett hozzátok. Én a magam részéről úgy a esettintést, mint azt, aki elővette, hamisnak véltem, de így ismeretlenül és utólag is, igazat adok neki. Galád eszköz a kritika és én ezzel az eszközzel csúnyán visszaéltem. Mert annak ellenére, hogy megvédtétek az élettelen tárgyakat, bennetek maradt a fulánk és ezentúl ha a vadászra esik pillantásotok, az már nem fesz a régi, a tulajdonos büszke pillantása, hanem valami, amelyben már benne van a kétely és ezzel a vadász sorsa már el is dőlt, mert egy szép napon ti magatok fogtok ráébredni arra, hogy izléstelen és kikasztjátok valahová, ahol kevesebb bírálat sebzi fel kancsi arcukat. S így lesz a többiekkel is. Be fogjátok látni, hogy gipszangyalok helyett, egy finomvonalú váza mennyivel kellemesebb a szemnek.

Most pedig búcsúzom tőletek, s arra kérek benneteket, ne nyuljatok semmihez, mert nem az a fontos, hogy a vadász nem illik bele a Louvreba, hanem az az ártatlan öröm, amellyel vététek őt, s az a naiv gyerekes hangulat, amely belőle árad.

Berend Ilona

Moszkva Bécsben és Párizs a menyországban

Képek a moszkvai művészek vendégjátékáról Bécsben és Párizs legnagyobb sikerű színdarabjáról, amelynek címe: »Koldusok a menyországban«.

G. Ulanova és W. Preobrahenski táncjelenete

N. Kapustina és B. Boriszov mazurkát táncol

Fernandel és Armand Bernard, a »Koldusok a menyországban« főszereplői

Volt a magyar nép betyárja, hírhedt haramia...

Allt ő már a vásznon is Jávorról szemben: Ha a szeme akkor őlni tudott volna...

Ime, milyen keményen állta a vasat... filmen!

AZ ÉLET sokszor utánozza a művészetet és a művészet gyakran megelőzi a valóságot — mondotta Wilde Oscar. A szellemes angol író sokszor inkább jól hangzó, semmint jól értelmezhető aforizmáinak igaz voltát ritkán bizonyította olyan találoán a véletlen, mint éppen az itt bemutatott esetben. A bizonyítékot Kiss Ferenc szolgálta, aki néhány évvel ezelőtt, egyik szerepében már végigélte mindazt, amit most, mint háborús bűnösnek kell majd végélnie. Az ő esetében tehát a művészet, mint az itt közölt képeken láthatjuk, szinte megdöbbentő jóslatként előzte meg a valóságot.

... a szót akkor is egy szó volt... Így előzte meg Kiss Ferenc életében a játék a valóságot

Kedves Szerkesztő Úr!

Szívesen teszem meg, amit kér: írjak mint szerző valamit abból az alkalomból, hogy »Aranyóra« című, tizenöt év előtti játszott darabom filmváltozatát forgatni kezdik. Annál szívesebben írok, mert ezzel ugyebár reklámot is csinálók a filmnek. Pénzt se kérek ezért az írásomért.

Az első, ami eszembe jut nem most először) az az, hogy Chaplin annakidején a »Cirkusz« című filmjén kerek négy esztendőig dolgozott. És hosszú hónapokon át csinálnak filmet a franciák is Joinvilleben. Mennyi idejük van a rendező uraknak a fejüket törni, próbálni, s aztán korrigálni, szépíteni a képet és mennyi pénzt, pénzt kapnak mindehhez, igazán annyi munkával, olyan anyagi lehetőségekkel, csuda, hogy nem csupa csudát alkotnak.

Ménálunk a tőke, az a reszkető kis magyar filmtoke válogat és habozik az utolsó percig, ha aztán nagykeservesen megalkudott a szerzővel, stande ptyere munkához kell fogni a forgatókönyv írójának. Kapkodva kell összeszerződnie a szereplőket. Azoknak egy pár nap alatt megtanulniok a szerepet. A rendezőnek is csak napjai jutnak arra, hogy a filmet végig gondolja, minden rendezői fogásaival egyetemben. Kap azután zágeundersájbe tíz napot a film leforgatására. Mert olyan drága a stúdió ideje.

A mi filmíróink java nincs itthon, korábbi rendezőinket is egyiket a másik után meghívta Hollywood. És egynehány derék színészünk is oda szerződött.

Boldog emberek! Nem azért, mert annyi pénzt keresnek, nem, hanem, mert úgy dolgozhatnak, ahogy álmodták és mert egy egész világé lehetnek.

Képzeliék el, kicsoda tündöklő világnév lett volna a Bajor Gizi neve, ha ő is kívándorolt volna Hollywoodba. Hát Varsányi Irén! És a kis Rolt, aki százszor többet ért Chaplinnél, esküszöm. Meg hogy imádná őt földrész a kis Latabárt, ha ő is kívándorolt volna Amerikába; úgy látszik jobb szeretett itthon.

Azért beszéltem, hogy kicsit imponáljanak a mi tehetséges színészeink, színésznőink, akik csak nekünk játszanak, de olyan becsületesen, olyan lelkesen, akár a világnak, hollywoodi gázsikkal. Hogy nagyon becsüljük meg őket, meg a rendezőt, a filmírót, felvételezőt, becsüljük és szeressük a magyar film rohammunkájának hőseit.

Az »Aranyóra«-t a fiatal, reményteljes Ráthonyi Ákos rendezte, forgatókönyvét írta Kolozsvári Andor, csupa siker az eddigi működése. És Angyal László szerzett hozzá egy kis anyagi zenét. Itt tartunk. Az ő fáradságukat már megköszönhetem. Három fő színészünk: Szőrényi Éva, Gózon Gyula, Várkonyi Zoltán.

Hiszem, hogy az »Aranyóra« jól fog járni.

Szerkesztő úrnak hű olvasója

Szép Ernő

Valódi Bösendorfer-Ehrbar zongorák foglaltságban

Erzsébet-kt. 18. (Barcsay-utca sarok)

KOVÁCS ISTVÁN:

EGY SZAKMA VÉDELMEBEN

Úgy gondolom, hogy az összes foglalkozások és szakmák közül a filmszakma az, amely aránylag kicsiny volta ellenére mindig a közérdeklődés fókuszában állott. A politikai változások is erőteljesen a maguk képeire formálták át ezt a szakmát. A kívülálló is mindig igen szélsőségesen ítélték meg mindent, ami a filmmel kapcsolatos volt. Vagy abszolút ideális, elvontan művészi magaslatra emelték a filmszakmát, vagy rosszhiszeműen irigykedve, mint a könyvnyű, léha keresetek erkölcsileg laza szakmáját emlegették. Egyszóval: a szélsőségek, a szélsőséges megítélések szakmája volt.

A hivatalos magatartás és álláspont a politikától függően is mindig hajlamos volt arra, hogy a szakmát ilyen szélsőséges szempontból ítélje meg. A napokban

a Gazdasági Rendőrség

széleskörű tevékenységéről. „milliósi valutaüzelmek leleplezéséről a filmszakmában” számolt be a napilap. Szegény filmszakma! Alig, hogy lábraállt, alig, hogy valahogyan kiheverte az elmúlt 5 év fasiszta pusztításait, — máris a gazdasági rendőrség érdeklődésébe került.

Kérdezzünk, kedves Olvasó: elképzelhető-e az, hogy a romjából nehezen feltápaszkodó filmszakma, amelynek külföldi kapcsolatai jóformán még nincsenek, milliósi valutaüzleteket bonyolítson le? A régiék, a Gerő Istvánok és társai, még a háború előtt itthagyták Magyarországot. Az átállítás öt esztendejében újonnan megzadagodottak, már nem tagjai a szakmának, mert a szakma nem is engedné újra soraiba ezeket, meg azután, részben nincsenek is még Magyarországon. Vajon kinek a szerencsétlen és rosszindulatú ötlete volt az, hogy a filmszakmát általánosítva, ilyen híreket korpoltáljon? Ezek a napi cikkek, a gazdasági rendőrségnek félreértett és félreértékelt munkája a filmszakmában, alkalmasak arra, hogy súlyosan diszkreditálják ezt a sokat támadott szakmát.

Hatóságaink, mint említettem, nagyon is hajlamosak nemcsak egy szélsőséges álláspontra, mindazzal szemben, ami film, hanem szeretnek határozatokat, életbevágóan fontos döntéseket hozni diktatórikusan, a szakma közösségének, vagy érdekképviseletének megkérdésezése nélkül.

Magyar Filmügyek Országos Bizottsága

néven az október 30-iki minisztertanács a kultuszminiszter javaslatára hozzájárult egy filmügyekkel foglalkozó szerv felállításához, fenti néven. A legérdekeltőbb fél: a filmszakma, értetlenül, félreállítva, mint egy vádlott kérdi, hogy mi akar ez a régi, Hóman Bálint-i időkre emlékeztető, rossznévi szerv lenni? Vajjon mit akarhat egy ilyen bizottság felállításával a kultuszminisztérium? A mozikat építik (nehezen ugyan) a filmkölcsonzó vállalatok egyelőre jóformán az itteni, megmaradt meglévő filmekből látják el a filmszínházakat, a filmgyártás pedig, amíg a gazdasági válság és az infláció meg nem torpan, folyamatosan nem indulhat meg, — nem szólva arról, hogy a nyersanyag és egyéb technikai eszközök hiánya a gazdasági helyzet függvényeként ugyan, de attól függetlenül is, a folyamatos gátolja. Jó lenne megtudni és főleg jó lenne a filmszakmával is közölni, vajjon mit akarhatott a kultuszminiszter úr ezzel a bizottsággal? Lehetséges, hogy az elmúlt „Országos Nemzeti Filmbizottság”-hoz hasonló szervről van szó, amelynek élén annak idején Balogh László állott? Nem! Nem hisszük! Bár, ki tudja, milyen tanácsadói vannak a kultuszminiszter

úrnak? Vagy talán szeretnék megint a műtermeket alapos vizsgálódás után csak annak kiadni, akit a miniszter úr, vagy pedig az általa felállított szerv megfelelőnek tart? Talán emlékszik még rá kedves Olvasó, hogy műtermeket a multban csak kiváltságokkal és tősgyökérrel rendelkezők kaphattak. Talán most is hasonló szempontokról lenne szó?

Nem lehet demokratikus intézkedésnek nevezni a kultuszminiszter úr javaslatát és őszintén szólva csodálkozunk is, hogy a minisztertanács azt szó nélkül elfogadta. Inkább diktatórikus ez, mint demokratikus! Nem akarnak illetékes helyen rájönni arra, hogy nem lehet és nem szabad egy szakma felett itélkezni, vagy határozatokat hozni, annak megkérdésezése nélkül? És még egy: higgyék el az összes miniszteriális urak, hogy legjobban maga a szakma tudja, hogy mi kell neki.

Úgy gondolom, hogy a felszabadulás után, amikor országunkban az igazi demokráciát szeretnénk megvalósítani, nagyon helytelen és káros minden olyan intézkedés, amely egy szakma természetes és művészi fejlődését diktatórikus rendeletekkel szabályozza, illetve gátolja. Vonatkozik ez nemcsak a kultuszminiszter úrra, hanem a pénzügyi hatóságokra is, amelyek a jó jövedelmezőséget a lehetőségeken túl értékelve, olyan adókkal sújtották az inflációval küzdő mozikat, hogy az egész moziüzem gazdasági lehetősége csaknem illuzórusszá vált. Megnémetést és kissé ellenséges indulatot tapasztalok egyes hatósági szervek részéről, de rajtuk kívül ellenségei ennek a szakmának az úgynevezett

örök elégedetlenkedők

a demokrácia szektáriánusai, a hamis ideológiájuk miatt mindenkor mellőzött törtétek, akik felkent apostolokként új megváltó tervekkel akarnak megreformálni mindent, amit filmnek nevezünk, akik soha nem a közönség és a kultúra, hanem a maguk állította eszmék szolgálatában állnak.

Minden időnek megvoltak a maga filmőrültjei. Láttuk, hogy mi volt a fasiszta éra alatt. Az „Örségyváltás” és ezzel kapcsolatban a filmnek nemzeti ügygé való deklarálása eredményezte azt, hogy a filmgyártást előzőnlötték tehetőségtelen, üresfejű pozőrök, filmkamrai lovagok. Az outsidersnek, vagyis azoknak, akik minden előképzettség, minden gyakorlat nélkül szeretnék a filmszakmában valamilyen előnyös pozícióhoz jutni, két főcsoportja van: az egyik a lelkesedő szektáriánus, az idealista, akinek mindig van a tarsolyában jó néhány új terv a filmgyártás számára, a másik fajta pedig ennek ellenkezője, aki nagy anyagi eredményeket, gyors munkanéklüli megzadagodást sejt mindabban, ami film. Általában ez a két extrém álláspont az, amiről cikkem elején mint a hivatalos helyek által is képviselt álláspontokról beszéltem. Természetesen mind két véglet súlyosan téved. Az igazi filmszakma, az időtálló szakmai mag, pártállás nélkül küzdött az ilyen szélsőségek ellen. Ma nehezebb és veszélyesebb szakmai szempontból a helyzet azért, mert a régiék, a pionirok közül, akik megteremtették alapjait ennek a szakmának, sajnos, már kevesen vannak sorainkban.

A fenti két hatósági eljárást: a gazdasági rendőrség indokolatlan nyomozását, a kultuszminisztérium diktatórikus bejelentését, végelemzésben olyan informátorok suttogó közbenjöttének kell tulajdonítanunk, akik a maguk hamis ideológiájukkal és nem a természetes fejlődés folytán szerettek volna munkásai lenni a szakmának és a szakmai dolgozók egészséges, haladó szellemű tekintélyes része természetesen nem fogadta be soraiba őket.

Ezeknek az uraknak az a természetrajza, hogy hatóság- és demokrácia-ellenes, hivatalból-hivatalba mennek és denuncióznak.

Ők azok, akik kisajátítják maguknak és film-eszméiknek a demokráciát. Méltán nevezhetnénk őket a demokrácia görbétükrének. Majdnem rosszabbak, mint maga a

szakmai reakció

amely egyre erőteljesebben hallatt magáról. A reakcióval valahogy úgy voltunk, hogy elvettük a sorrendet. A felszabadulás után még csak nem is mertek mutatkozni az átállítás korszakának németimádatával teli és zsidó vállalatok kifosztásán megzadagodott kalandorai, — ma már az igazolóbizottság előtt egymást igazolják.

Ha a reakciót nem kesztyűkézzel, de radikálisan kivontuk volna a közéletből és csak azután kezdtük volna meg az igazolásokat, akkor ma sokkal kisebb fejtöréssel oldódának meg azok a problémák, amelyek a filmgyártást bizonytalanná teszik.

Beszélnék csak egészen nyíltan: az állami filmgyárban csak a vezetés, még precízebben: csak maga az igazgató személyében történt változás. Az összes többi dolgozó, tisztviselő, munkás, beosztott egyaránt, egymás támogatásával az igazolóbizottság leigazolta. Elképzelhető-e, hogy őszintén demokratikus dolgozói legyenek a filmgyárnak ugyanazok, akik már 1938-ban az első közzött tüntetőleg szimpatizáltak Szálasiékkal? Elképzelhető-e józan ésszel, hogy ha csak az igazgató személyében történt változás, az össze többiek olyan lelkesedéssel fogják szolgálni a demokratikus magyar filmgyártást, mint amilyen lelkesedéssel gyártották az elmúlt 5 év fasiszta tendenciában bővelkedő és olykor kifejezetten nyilas filmjeit? Nemcsak, hogy nem képzelhető el, de ma már a gyakorlat is megmutatta, hogy ezek miatt is nem olyan egyszerű a filmgyártás. Nem is lehet egyszerű egy demokratikus gyártó részére akkor, amikor a leigazolt munkások azt beszélgetik maguk között, hogy: „Milyen borzasztó, hogy ezt a Dövényi Nagy Lajost halálra ítélték, igazán olyan tehetőséges, besületes magyar író volt!” Igen, nekik borzasztó, hogy Dövényit halálra ítélik, — nekünk is borzasztó, hogy az állami filmgyár dolgozó még mindig a Magyar Futár szellemiségében élnek! De ha még ez sem lenne elég, kedves Olvasó, akkor elárulhatom azt is, hogy a gyár egyik főtisztviselője a közönségi választások után kijelentette, hogy: „Eddig is antiszemita voltam, most még inkább az leszek.” Ehhez csak annyit kell hozzáfűzöm, hogy az illető a multban sem demokratikus érzelmeiről volt közmisert.

Ilyen ma ez a sokat tárgyalt filmszakma és a szakma összessége szeretné, ha a nagyközönség túlzásoktól mentesen foglalkozna vele, illetve érdeklődne a film iránt és ha megértene azokat az egyáltalán nem lebecsülhető külső és belső nehézségeket, amit e sorok csak nagy vonalakban próbáltak feltárni.

GYOMORSAVTÜLTENGÉS NÉL

OMA

ÉTKEZÉS UTÁN FELLÉPŐ
GYOMORZAVAROKNÁL

OMA

GYOMORÉGÉS ELLEN

OMA íztelen,
könnyen szedhető

szénsavas gyomormész, mely nemcsak elmulasztja, hanem szünteti a fájdalmakat. Érdeklődjön orvosánál. Minden gyógyszer-tárban és a főraktárban

Hunnia Gyógyszer-tár, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 56. szám

RÁDIÓT CSÖVEY, szült rádiót is
VESZKEK — Érté is megyek
ULMER, Gyulai Pál-utca 13 III. 7

ALVILÁGI SZŰZ

(Scala.) A nyilván családeknek szánt gicces cím meglepően erős, realista színekben bővelkedő filmtörténetet rejt. A sok amerikai szalonvígjáték és szerelmi szomorújáték levegőtlensége után végre valami életizű lehetet csap meg az óceánontúli filmtermésnek ebből a darabjából. Mindig is kételkedtünk abban, hogy a »keep smiling« mesterséges derűje örökös fényvel árasztja el egész Amerikát. Ebben a filmben felvillan a »boldog föld-rész« másik arca: egy erkölcsileg és anyagilag elesett család küzdelme a nélkülözéssel és a nyomorból sarjadt gonosz emberi indulatokkal. A züllött, iszákos apa, a kikapós mama és a sportszerűen gonosz nagyanya mellett még az öt-hat-éves kislányból is kiütköznek a rosszszag vadhajtsái. Csak a család serdülő leányát menti meg a szerelem attól, hogy elmerüljön a mocsárban. Természetesen ez nem sikerül a szövegekönv romantikus mesterkedése nélkül, de ennyit megboesáthatunk egy filmnek, amely egészében jó és érdekes. *Ginger Rogers*, a táncfenomén ezúttal nem szteppel, hanem meg lehetős sok színnel és kedvesen játssza az élet napos oldalára kerülő csibészlány szerepét. Partnerei erős színekkel megrajzolt, jól rendezett jellemfigurák.

(Gy. I.)

AZ ÚJ VILÁG SZIMFÓNIAJA

(Városi Színház.) Négy kisfilmet mutatott be a Városi Színház, négy homlokegyenest ellenkező műfajt, négy kis remekművet. Az elsőn Amerika új jazz- királyával ismerkedik meg Budapest, Jack Hilton és Paul Whiteman méltó utódjával. Nemcsak zeneileg elsőrangú ez a kisfilm, hanem technikailag is. A tükörfelvételek lenyűgöző hatásúak. A második film egy csendesóceáni sziget elfoglalását vetíti elénk döbbenetesen. Amit annyiszor olvastunk a hadijelentésekben, hogy minden talpalatnyi helyért küzdeni kellett, azt most a saját szemünkkel láthattuk. Ez a film nem hazudik, mint a német háborús filmek, ahol egyetlen sebesült németet nem láttunk soha. Ez őszintén, ridegen megmutatja a saját, igen súlyos veszteséget is. Ugyanígyen őszinte a következő kisfilm, amely egy legendáshírú amerikai repülőberőd huszonötödik felzárását örökíti meg. Végül a negyedik a Toscanini, a világ legelső karmestere vezényli a New-Yorki rádiózenekart. Toscaninit ismeri a zeneszerető közönség a hangversenyteremből is, lemezről is. Vele kapcsolatban újat írni, új jelzöt találni igen nehéz lenne. Ami azonban új és döbbenetes, azok a Maestroról készült premier-plánok. Vezénylés közben, ilyen közről még zenez se láthatta soha az őz mester arcát. Azt, hogy milyen hihetetlen erőfeszítéssel dirigál, mindenki tudja róla, de hogy az arcának minden parányi izma együtt él a zenével, hogy szemével valósággal elbűvöli, hipnotizálja a zenekarát — csak ez a remekbekészült film mutatta meg.

—sm—

CSAPAJEV

Az orosz nép gigászai szabadságharcának egyik legnépszerűbb hőse Vaszilij Csapajev, egy Volgamenti névtelen falucska pásztorja. Az első világháború a német frontra sodorja és vakmerőségéért négyszer kapja meg a Szent-György keresztet. Az 1917-es forradalmi események már a politikai porondon találják. A kommunista párt megbízásából önkéntes munkásokat toboroz a Vörös Gárda számára. Rövidesen ennek a gárdának a parancsnoka és bravurát bravurra halmoz. 1918 nyarán a fehérgárdisták nyugat és dél felől akarnak a Volgáig hatolni. Csapajev egyetlen éjszaka hetven kilométert menetel csapataival, váratlanul az ellenség két szárnya között tűnik fel, megakadályozza azok egyesülését, ő maga pedig csapataival együtt még attól is megmenekül, hogy bekerítsék. Azokból a hősokból, akik ezt a csodálatos ütközetet megvívják, alakult a későbbi híres Csapajev-divízió.

1918 őszén Csapajev a moszkvai katonai akadémiára megy. Nem sokáig maradhat ott. Kétszáz csapatai az ország legfontosabb részeit fenyegetik, Csapajev a harctérre siet és csatát csata után nyer. 1919 június kilencedikén felszabadítja Ufát, majd egy második Csapajev-mars után kivívja az Uralski győzelmet, egész a Káspi-tóig kergetve az ellenséget.

A Volga melletti harcokban és a déli sztyeppéken is számtalanszor bizonyította be hősiességét, rettenthetetlenségét. A szovjetcsapatok minden katonája vakon, gondolkodás nélkül, tűzön-vízen keresztül követte imádott parancsnokát.

1919 szeptember ötödikén az Uralnál körülkerítette az ellenség Csapajevet és vezérkarát. Hosszú harc után a folyóba ugrott és úszni kezdett. Mielőtt partot érhetett, halálos sebet kapott és a hullámokban halt hősi halált.

A hálás orosz nép filmre vitte legendás hőseinek életét. A Csapajevről készült filmreket az Uránia filmszínház tűzte műsorára.

BUNDÁK SZEMERE SZÜCSNÉL
Erzsébet-körút 26
MÁSODIK EMELETEN

OLCSÓ ÚJ
ÉS HASZNÁLT

MŰBÚTOR

GOMBOS ASZTALOS ÜZEMBEN

Kombinált, háló, konyhák, rakamiák, egyes darabok is. VÉTEL, ELADÁS KÁLVÁRIA-UTCA 26

AUTÓSZAKISKOLA TERÉZ-KÖRÚT 7
HIKÁDÓ hatóságilag vizsgáztat személy-, teherautóra és motorkerékpárra — **KERBER** autószakkönyvek

a legjobb minőség!

CSILLÁROK ÉS VILÁGÍTÁS RT
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 41. SZÁM

Miért?

MIÉRT nem hallani közel két hónapja egyetlen szót sem a *Tamási*-filmről?

MIÉRT hallgattok el a nagyszabású csinnadratta, a *»Mindent a magyar filmért«*?

A *Kis Újság* heteken keresztül kolumnás cikkeiben harsogta a *Mezei próféta* című *Tamási Áron*-film közeli indulását. A *Kisgazdapárt* kora délutántól másnap reggelig tartó filmhacacárát rendezett a pártközpontban. A bevétel több-százézer pengő volt, ehhez hozzájött a párt vendéglősének, Szirmay úrnak adománya, aki a forgalom bizonyos százalékát adta le a gyártás céljaira. Egészen új alapokra helyezett filmgyártás címen részjegyeket bocsájtottak ki százpengős névértékkel és tekintélyes összegeket szedtek be elsősorban kisemberektől. A főváros kétszázézer, a Nemzeti Bank ugyancsak kétszázézer pengőnyi részjegyet vett át — augusztusban. Leisen úr személyében akvizitort állítottak erre a célra, a Kereskedelmi Bank külön fiókot rendezett be a *Kisgazdapárt* Semmelweis-utcai központjában, ahol a falakon öles plakátok buzdították a közönséget a részjegyzésre. És mindez — ismétljük — augusztusban, amikor egy méter nyersanyag 15 pengő volt. Ma több mint ezer. Akkor az a száz pengő sok pénz volt, ma három részvényesnek kell összeállnia, ha egy doboz gyufát akarnak venni. És a filmnek se híre, se hamva. De nem is hallani róla semmit. Hol van a pénz, amely azóta alaposan elértéktelenedett?

MIÉRT nem érdeklődik a Szövetkezeti Tanács ebben az ügyben?

MIÉRT alakult a Szövetkezeti Tanács, ha ilyesmi előfordulhat?

Sürgős választ kérünk, nemcsak a magunk, hanem a sok-sok kisember nevében is, akik jó-hiszeműen adták a pénzüket a *»Mindent a magyar filmért«* akcióra.

A „Fényszóró”

**2-főzőhelyes villanyrezezők,
villanykályhák, hőszugárzók**
Rádiók zenégtől a törpeszuperig
Vétel — Eladás — Csere
Bemutatása: **Gellmann és Geiger**
V., Csáky-u. 9

Melltartó

Melltartó

Melltartó

csak **amazon**

Írók és könyvek

ILLYÉS GYULA VERSEIRŐL

„Egy év — Illyés Gyula új verseskötvének már a címe is arra utal, hogy a költő ezúttal elsősorban az időből s az időről beszél. A címlap pontosan körül is határolja az évet, amely a kötet hőse s réme: 1944 szeptember—1945 szeptember. Verses napló tehát, amelyet egy költőnek illik írnia, aki az idő nyomorult szorításában is kitart a Múzsák mellett s töltés a kezében várja, amíg elragadja az ársiat! A versek között elszórva s külön betűtípussal kiemelve, valóban ott vannak egy Napló strófiái is. De micsoda napló ez?! Nem a romantikus költők s nem is a pontos megfigyelő. Versek sorakoznak egymás után, első látásra minden mélyebb belső összefüggés nélkül, mintha hajjal volnának csupán az idő hullámverésének. Első olvasásra a kötet olyan töredékesnek, kuszának, rapszódikusnak tetszik, mint az események, amelyek ihlették a verseket.

A költő nem ülhetett nyugodtan íróasztala mellett; bujdosásra kényszerült, mint a legjobbak már annyiszor a zord hazában, szívében már-már fel is adta a reményt.

*Csak bűze, gennyje, szennyje, — az folyott,
folyik a két
folyam dühével, mert sírt nem nyitott
nekü az ég.*

*Hogy mégis él, hogy hangja, jajja van,
görce neki?
Futkosunk, nyüzsgünk, élünk csakugyan
mi, férgei.*

Ez a haza, amelyben a költőktől már végleg a tények vették át a szót, amelyből elfut a nép, amely felett repülőgépek zörnyű keresztjei zúgnak el, amely elvesztett, mert elveszti magát. A költő csak akkor talál nyugalmat, mikor két front közt áll a golyózáporban, a házban, amelybe nem mer már utána törtetni az ellenségnek is undokabb ellenség, a kopó. Körül az ostrom képei, de belül már egy mélyebb biztonság lassú nyugalma:

*Magamban — midőn mindent vesztenék —
embert lelek!
Döngj világ! Új sorsot adott az ég,
minden reggelre bátrabb életet!*

Ennek a biztos kinesnek birtokában indul az új életnek: a romokat előnti a tavasz dús tenyészet, a világ, a magyar világ is tisztára ég talán a pusztulásban:

*Kivetett, elűzött falak
üzenetével jövők hozzád,
mostohánk, akiért pirultunk:
vár még egy ország, magyar ország.*

A költő újra bent áll az életben; pártja van, amelynek soraiban együtt áll azokkal, akiknek ügyét képviselte eddig is s akik, úgy érzi, kikerülhetnek már a mélyből:

*Tűrj! S törj magadra
hagyatva,*

*világ legalja
magyarja
még magasabbra!*

A gondolatmenet, amely így, másodszeri olvasásra kikerekedik a kötet verseiből, körülbelül ennyi — prózára fordítva. Valtaképpen nem több, mint minden tisztességes magyar ember visszhangja a kor üvöltésére. A század elején talán így neveztek volna a kötetet: Széjgyezetek az idő margójára. S akkor talán széjgyezetek is lettek volna csupán. Most azonban életről s halálról volt és van szó; a költő élete legmélyéről szól s verse több széjgyezetnél: válasz a kornak s program a jövőnek. Költő programja s emberé, nem széplelkű méltóság s nem politikai szónoklat. Jelképek sora, amelyben a világ mélyebb erőt nyilatkoznak meg s emberi vallomás, amelyben a végleg hazatért költő már nemcsak a maga nevében szól, hanem egy nagyobb közösségében. Jelképei s szavai, bár rajtuk az idő korma, moeska, világítók, tiszták: belső fényük s emberi forróságuk van. Ez a fény s forróság teszi szárnyalóvá őket még akkor is, mikor látszólag a földhöz tapadnak, nyersegek, horpadékonyak, zenélenek. Nagyobb dolgokról beszélnek, mint amit zenével el lehet mondani.

Keresztúry Dezső

Sommersel Maugham: Az Árnyék testvére

Egyike a legizgatóbb irodalmi problémáknak: hol van az a határvonal, amely elválasztja a tiszta irodalmat az irodalmi ponyvától? Mi az oka, hogy Maugham, aki a lehető legegyszerűbben, legkönnyebben, minden ú. n. irodalmi stílusprobléma elhagyásával, a közvetlen beszéd pogány egyszerűségével fejezi ki gondolatait, nem ír «sláger» könyveket, mint Bromfield, vagy Cronin, mi az a varázslat, amellyel regényeit, novelláit a közvetlen stílus «stilizálatlanságával» is a tiszta irodalom színvonalán tartja?

A kaland, az érdeklőség, nem a külsőséges hatásadás eszköze, hanem minden igazi regénynek, novellának életfeltétele. Írónk tulajdonképpen csak arról érdekes írni, ami kaland... Balsac is csupa kaland. Shakespeare is... Csakhogy a kaland maga is kalandosan sokféle. Más a kaland Prust számára, mint Shakespeare vagy Cschev számára.

A kaland Maughamnál? A zenik vagy megszállottak csodás komédiája. A bankár negyvenéves korában felhagy az üzlettel és festeni kezd... Kalandja már az író kalandja is, aki végigkíséri őt abban a tárgyilagos, elfogulatlan, maughami modorban. Mert ez az író nem szeret, nem gyűlöl és nem küzd a hőseivel együtt, egyszerűen csak leírja szerelmeiket, gyű-

TRLOS

**MINDEN
GIKKE
MÁRKA!**

(Rozgonyi felv.)

Eladás: VII., Damjanich-u. 58
Telefon: 428-749
Gyár: Budapest, III.

lötüket és lelkesedéseiket. Írási egyszerű közlések.

Bár az Árnyék testvére nem tartozik a legjobb írási közé, nem ér fel az Ördög Sarkantyújához, vagy a Színházhoz, mégis rajta van a Maugham márka, a tiszta irodalom pecsétje. Témájában különleges emberen felüli eszközökhöz nyúl, túlvilági hatalmakat idéz, s a teremtés titkait kutatja. Szereplői polgári vallásos és polgári materialista angolok, akikkel szemben Olivér Haddo, az Árnyék testvére, a varázsló képviseli a földöntúli hatalmat. Ezeknek a polgároknak a tragédiáját idézi elő az a titkos hatalom, amelynek a létezésében nem hisznek, s amelynek a tüzeben az ég el legelőször, aki legkevésbé hisz benne. Különös könyv. Vagy: különös lenne, ha az író, mint Zweig, együtt izzadna szereplőivel a lélek tüzes szövevényei között... Különös lenne, ha, mint Huxley kigúnyolná a szereplőit, akik egy homályos mondat, kusza tekintet hatása alatt elveszítik biztonságukat. Különös lenne, ha, mint Pristley szikrázó humorral írná le a jámbor polgárok tánéát a kövér varázsló körül...

Igy azonban nem különös. Természetes. Közel kerülnek hozzánk mélységek és távolságok, dolgok, amelyekről hitetlenül és fejesőlválva beszélünk, egyszerűen maguktól értetődőek. Nincs tovább, az Árnyék testvére Maugham-regény...

Szigeti Szusza

W. La Varre: Kincs vadászat Délamerikában

Mesés kincsekről szól ez a mai szemnek jól esően díszes kiállításban megjelent útleírás. Nemcsak Dél-Amerika csodálatos nyersanyagbőségének kincseit ismerjük meg benne, hanem azt a még értékesebb kulturális hagyatékot is, amelyet az inkák, aztékok, mayák és más kihalt délamerikai népek hagytak ránk. La Varre, a kiváló amerikai régiségkutató és világgutató, mindvégig izgalmas riportkönyvben számol be délamerikai útvjáról, feltárva a kontinens nagyságú terület múltját és mai életét. A regényszerűen érdekes útleírást Gyenes István fordította. (Dr. Szabó-kiadás.)

(—.)

Amazon

Amazon

Amazon

csak

Egy Éva-ágyat szerezzen be végre
Paradicsomi gyönyörben lesz része

VII., ALPÁR-UTCA 10 TELEFON: 424-532
EGY MOZDULATTAL NYITHATÓ — CSUKHATÓ

Mi az igazság

az Irókat nem is

Mert magamat kigúnyolom, ha kell.
Cyrano.

A »Szabad-ká« című fővárosi napilap színházi rovatvezetője (borzadalmos álmodást lát és felordít rémületében): Jaj!!!... (Felébred az ordításra, letörölgeti homlokáról a hideg verejtéket és most már ébren rémülődik tovább.) Lehetőséges volna, hogy igaz ez az álom? Hogy csak hatvanhatszor?... (Azt álmodta ugyanis, hogy a »Szabad-ká«-ban mindeidreig csupán hatvanhatszor jelent meg elmefuttatás a »Miért nem dolgoznak a magyar írók? Miért nincs új magyar színmű?« kérdésesoport tárgyköréből, noha, — köztudomású — minden más lap már legalább hetvenhatszer elmélkedett erről. Görösös lelki-furdalások közt fetregi át az éj hátralévő részét, korán kel, rohan a szerkesztőségbe, megszámlálja a cikkeket s aztán sápadtan, megdöbbenően közli magával: Apán, az álmok nem hazudnak... (Mert csakugyan csupán hatvanhat cikk jelent meg eddig a lapban az új magyar színmű hiányáról. Már kapja is hát elő töltőtollát és róni akarja egymás alá az ismeret sorokat: »...nincs új magyar színmű... íróink még nem emésztették meg a közelmúlt eseményeit... még nem üledtek le élményeik... még nem alkalmazkodtak lélekben is az új helyzethez, stb., stb.« De közben valami. Rovatvezetőnk ugyanis esodálatos ihletést érez, s egy egészen eredeti, egészen rendkívüli ötlete támad, — olyan ötlete, amely még a het-

venhét cikket közlő lapok egyikénél se jutott eszébe senkinek: elmefuttatás helyett magukat az írókat fogja megkérdezni, hogy miért nem írnak! A nagy eszmétől átszelleműtten, révült mozdulattal nyúl a kalapjáért, magáról alig tudva, mámorosan kitámasztja a szerkesztőségbe s egy félóra mulva már neki is szegzi a válóló kérdést az I. számú színműíróknak:

Mivel foglalkozik mostanában, Mester!

AZ I. SZÁMÚ SZÍNMŰIRO (szelid esodálkozással bámul rá): Szindarabot írok.

A ROVATVEZETŐ (udvariasan heherészik): Tréfás kedvében van a Mester, látom... De én egészen komolyan kérdezem: miért nem dolgozik valami színművön? Miért nem emészt meg végre a közelmúlt eseményeit?

A SZÍNMŰIRO (kéziratra csap): De hiszen dolgozom... tes-sék.

A ROVATVEZETŐ (főlényesen mosolyog): Na igen... próbálgat, tervezget... ennek a lehetőségét egyik cikkemben se tagadtam... de élményei, sajnos, még nem üledtek le... lélekben bizonyára még nem tudott alkalmazkodni a Mester az új helyzethez...

A SZÍNMŰIRO (elvörösödik düheben): Ellenkezőleg, lélekben mindig készen álltam erre.

A ROVATVEZETŐ (meghökken): Csakugyan... most látom: a Mester egészen vörös... Hát akkor... (vállat von), hát akkor ez tulajdonképpen rendkívüli eset, s a kivétel erősíti a szabályt. A Mester tehát nem számít... ajánlom magam. (S elrohan a 2. számú színműíróhoz. Ott azonban...)

A SZÍNMŰIRO FELESEGE (elébe áll): Sajnos, nem fogadhatja a férjem. Éppen az utolsó simításokkal vagyunk elfoglalva.

A ROVATVEZETŐ (szemérmesen mosolyog): Kérem, nagyságos asszonyom... ne is zavartassák magukat... majd várok.

A SZÍNMŰIRO FELESEGE: De ez még napokig eltart.

A ROVATVEZETŐ (nagyot néz): Napokig? (És azörnyű gyanú terjedezik agyában): Min... min méltóztatnak azo-

— kérdésben?

kat az utolsó simításokat végezni!

A SZÍNMŰIRO FELESEGE: A férjem színművén. Rögton az ostrom után írni kezdte.

A ROVATVEZETŐ (komor arccal lohol a 3. számú színműíró lakása felé, — »Ez is rendkívüli eset volt«, — dohog magában. — »Biztosan az asszony ösztökélte munkára. Mert lehetetlen, hogy már megemésztette volna... hogy már leülepedtek volna... Hiszen cikkek légióit írtuk róla, hogy nem dolgoznak...«)

A 3. SZÁMÚ SZÍNMŰIRO (egy óska karosszékét aprít fel tüzelőnek a konyhában).

A ROVATVEZETŐ (rátámad): Miért nem dolgozik, Mester!

A SZÍNMŰIRO (homlokát letörli porlepett ingével): Nem dolgozom! (S a karosszék roncsaira mutat.)

A ROVATVEZETŐ (a helyzet magaslátán): Ne kerde... ink, Mester. Tudnia kell, hogy nem ilyen munkára gondolok. Hanem olyanra, amely a Mester rendkívüli képességeinek megfelel. Karosszékét vág fel! Kétségbetejőt! Ezzel tölti drága idejét, ahelyett, hogy szembenézne a mai idők problémáival... ahelyett, hogy minél gyorsabban megemésztene a közelmúlt eseményeit... ahelyett, hogy élményei leülepedésén fáradoznék... és írna, írna, színművet írna... nekünk, az országnak, a világnak, a hálfatatlanságnak! (Harsog, mennydörög.) Meg kell végre állapítanunk az igazat. Mester! Feleljen tehát

neken tartózkodás, kortolás huzavona, kibújni akarás, himézés-hámozás nélkül... őszintén, kerekén, nyíltan, leplezetlenül, világosan, határozottan és magyarul... úgy, mintha az ország ítélőszéke előtt állana: miért nem dolgozik új színművén?

A SZÍNMŰIRO (őszintén, kerekén, nyíltan stb.): Mert kész. Leszkay András

»CSODA« a Városi Színházban

Minden nő tudja, hogy füzöld ruhához nem lehet búzavirág-kék díszítést visejni, mert az — nem harmonikus. »Diszszonáns.« De jutott-e ez valakinek eszébe, érzett-e valaki »diszszonánciát, ha aranyló nap-sütésben csillogó zöld rozsdalál között kék búzavirágot látott és piros pipacsot a barnásfekete földéken? És ha a színeket muzsikáltató napfényt szürke felhő takarta el, vagy haragoslila viharthozó, érzett-e valaki mást, mint a természet lenyűgöző szín-szimfóniájának szívszorogató, fenséges esodáját?

Ilyen lenyűgöző esodát várszolt a lelkekbe vasárnap délelőtt Bartók Béla muzsikája. A mű címe egyszerűen: »Zene vonós- és ütőhangszerekre.« Azonban véges a tudás, mely két vonózenekar, zongora, celesta, hárfá s az ütőhangszerek változatos használatának hangszereleési technikájával akarna elkápráztatni. Véges a tudás — de ha a fantázia, a képzelet képekkel tölti meg a hangok világát, a természet képeivel, megtörténik a csoda: az erdő zűgását halljuk a húrokon csúszó ujjak varázslatában, vihar tombolását dobolják a dobok, a hegedűk pizzicatoí pedig úgy vesznek körül egy brácsaszólot, mintha magányos téli éjszaka kandallómelletti borongása ölelkezne fiatalosunk tavaszi hajnalainak újjongó emlékeivel... Es »vigadnak« is a hangok, amúgy igazán magyarul, mert minden emberfia érzi, hogy amiképpen ha a vihar kiontottta magából keserű záporkönyveit, úgy jön el egyszer feltétlen bizonyossággal minden »diszszonáns« — nem együtthangzó — akkord feloldása örök harmóniában. Amit úgy is hívhatunk: »örök nyugodalome...«

Es utána Beethoven VII. szimfóniája méltóan egészítette ki a bartóki esodát. Az első tétel márdáldalokkal ékes vígságát csak azért követte a második rész édes dallamának nyugalma, hogy végül is hatalmas ünnepségben teljesejűk ki, ahol, Wagner szerint — (furesza szimbólum: magyaros dallam szárnyán!) — táncra perdül a világ apraja-nagyja...

Közel kétezer főnyi közönség ünnepelte ezért a produkcióért Somogyi László karnagyot, aki szerényen áthárította a tapsokat a muzsikusra. Es méltán. A Székesfővárosi Zenekar minden tagja megérdemelné, hogy megemléssük a nevét.

Reményi Gy. István

Fried Pevska

kozmetika
Teréz-körút 56.

„Hollywoodi“ arcápolás
amerikai szépség pesti nőnek

Új tagok A VIGSZINHÁZBAN

A Nemzeti és az Opera fiataljai után, a Pényszórá most a Vigszínház új tagjait mutatja be olvasóinak. Nyole kis beszélgetés, nyole új szín, új hang az ország első magánvígjátékáról.

Apáthy Imrével igazi villáminterjú készült. Az első csöngetés már elhallgatott, a Vigszínház nézőtere már megtelt, öt óra lesz három pere múlva, a »Dollárpapa« premierje előtt vagyunk.

— Hány helyen rendez tulajdonképpen?

— Ahol munka van, ott dolgozom. Ugy-e, jó helyen van ez a fotój?

— Igen. Mit szeretne játszani?

— Csak fiatal színészeknek vannak egyes szerepekre vágyaik. Még nincs önálló mondanivalójuk, tehát szerepeket választanak. Amikor megérik a színész: mondanivalója lesz és mindegy, hogy kit alakít, csak jó szerep legyen. Azon keresztül tolmácsolhatja saját mondanivalóját! Nem izléstelen ez a terítő!

— Nem. De mi a véleménye... nem tudom már befejezni a mondatot, felmegy a függöny és elkezdődik a játék.

*

Szabó Margittal, a felejthetetlen Nemzeti-esték Évájával, családjá körében beszélgetünk.

— A Nemzetiben eltöltött tizenyole év után nem válok meg végleg az Alma Matertől, egyes darabokban ott is fel fogok lépni.

A kiváló pedagógussal a fiatalokról beszélgetünk.

— Még Kiss Ferenc iskolája sem tudta megakadályozni, hogy a magyar színészfutópólis elhajoljon. A tehetséget elfojtani nem lehet. Már pedig a magyarok a legjobb színészeket adták a világnak. Emlékszem, angol újságírók voltak egyszer Pesten s Ödri Árpádot Shakespeare-dramában látták. »Ödri jobb, mint bármelyik angol Shakespeare-színész« írták róla.

— Miben láthatjuk legközelebb?

— Talán ez azért Major Tamástól is függ...

*

»A mi kis városunk utolsó előadásra legördült a függöny. Kihaltak, sötétek a folyosók, csak Rutkay Évi öltözőjéből szűrődik ki világosság.

— Te zárod a színházat?

— Ügylétszik. Búcsúzom Emilytől.

— Szeretted?

— Annyira, hogy elvesztem benne. Talán ez is volt a hiba. Nem tudtam magamra figyelni.

— Hogy viselted el a kritikákat?

— Boldogan. Volt lap, amelyik meg sem említett. De a fényképet hozta. És ugye, nálatok a kép is kritika!

— Legközelebb?

— Balázs Béla »Mozart«-jában kapok szerepet. De addig sem pihenek, a Munkás Kultúr-»szövetség« színjátékaival fogok a munkásoknak játszani.

*

Örkényi Éva

(Foto: Orient-Gizak)

Miután Örkényi Évike színművésznőt sem a színházban, sem otthon nem sikerült megtalálnunk, kénytelenek voltunk elmenni a Zrinyi Ilona leánygimnáziumba s a művésznőt a »sulic« előtt, a Práter-utcában meginterjúvolni.

— Első gimnazista voltam, mikor a Madách Színházban

Darvas József »Szakadéka«-jában debütáltam. — nyilatkozik a negyedik művésznő. — Aztán Hegedüs Tibor a Víghez hívott, ahol »A mi kis városunk« Gibbs asszony lányát, Maryt alakítottam.

— És hogy megy a tanulás?

— Köszönöm, jól. Tiszta egyes vagyok.

Apáthy Imre
(Foto: Leichter Erzsébet)

Solthy György

Szabó Margit

Parragh Éva
(Foto: Csizsár és Sárdi)

Rutkay Éva
(Foto: Kálmán)

Mezei Ágnes
(Foto: Nova)

Solthy György, a felújított »Fatornyok« egyik főszereplője, tízévi távollét után ismét a Vigszínház tagja lett.

— Olyan érzés most újra a Vigben játszanom, mintha hosszú útról tértem volna haza. Itt játszottam Roboz Imre igazgatósága alatt életem legszebb szerepét, Emőd Tamás »Szegény Ördög«-ének Belzebubját.

— Drámai színész létére miért hagyta el oly sokszor szerepkörét és miért rándult át a sekélyértékű műfajokhoz?

— Mert meg kellett élnem, ott jobban fizettek. Másodszor, a dráma mellett vígjátékot is kell játszani.

— De a »Pusztai szerenáda«-ot nem nevezhetjük vígjátéknak.

— Ez igaz, de hát folyton Molièret játszunk? Drámaíróink még valahogy akadnának, de vígjátékírók nincsen. Új írók várunk, aki majd fölélegessé tudja tenni a széles néprétegek számára a gicceset.

*

Parragh Éva. Arany a hája, álomkék a szeme, tehetséges, szorgalmas, szeret tanulni, ismeri Reinhardt, Stanislavsky munkáit, most Hont Ferenc »Sajnjátás és munkásosztály«-e tanulmányát olvassa.

— Az »Ártatlanok« női főszerepét kellett volna eljátszanom a Fésű Nemzeti Színházban, mire én a bemutató elől formálisan felszöktem Pestre s Jób igazgató úrhoz menekültem, hogy hallgasson meg, vegyen magához... Aztán Vig-tag lettem...

— Miben látjuk legközelebb?

— Balázs Béla »Mozart«-jában mutatkozom be először.

— Mik a vágyai?

— Shakespeareat szeretném játszani. Ophéliát, Júliát...

*

A színpadon a soronkövetkező darabot próbálják, hátul a színpad mögött hárman figyeljük a játékot: az ügyelő, egy alig tizenhétéves kislány, Mezei Ágnes és én.

— Játsszik a darabban?

— Nem, de azért minden próbára eljárak, csak a színházban érzem jól magam, ez az én otthonom.

— Hogy került ilyen fiatalon a Vigszínházhoz?

— A meghallgatásokon egy Ady-verset mondtam s úgy szerződtek. Major Tamás és Horváth Árpád tanítványa voltam.

— Mit szeretne játszani?

— Komolyan mondom: csak játszani szeretnék, mindegy, hogy mit, csak sokat és jól!

*

A Vigszínház új tagjai sorába tartozik Regős Klára is.

— Akadémia után rögtön a Víghez kerültem. Jób igazgató úrnak »Takács Alice«-ből adtam elő, úgy szerződöttem.

— Mit szeretne játszani?

— Salomé.

— Miért pont ezt?

— Ebben egészen magamat tudnám adni.

Kőbányai György

Regős Klára

(Foto: Orient-Gizak)

NADRÁG, VAGY NEM NADRÁG

November van és a hagyománytisztelő levelek már hullanak. És ez olyan tudvalevőleg, mint mikor a férfi először mondja meghatottan: mindig te voltál a legjobb barátom. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy már most tart élete nagy szerelemnek. A hasonlat, sajnos, kikerülhetetlen, ősidők óta a nyár, a szerelem vége...

Csak hogy ez tavaly óta másképp van. Tavaly óta a végétjáró szerelemről is az ősz jut eszünkbe. A szerelem tavaly a Európának és részében csak epizód szerepet játszik, — mint levitézlett primadonna — sértődötten hivatkozik külföldi sikereire. Még régi bevált menedzserre, a divat is hűtlen lett hozzá. Visszaszerződött legelső ereleti gazdához, a társas cég-

hez. Időjárás- és Viszontagságaihoz. Az ő égésük alatt teremtetten meg a divat már tavaly az általános női nadrágviseletet, rajtuk kívül csak egyetlen tényezőre hallgat: Pénzhiányra. Nyáron, akárcsak Péter és Pál, az Időjárás és Viszontagságai cég remekül megfért a pénzhiánnyal. A divat közismert agilitásával összeegyeztette a két zsarnok kívánságait. Közösen hozták létre a harisnyátlanóságot, a kalapnélküliséget és még számos más ügyes negatívumot. De mi lesz holnap? Azaz az első hideg napon? Efelől érdeklődünk most azoknál, akik ennek a Commedia dell'Artének egyben szereplői és közönsége, a nőknél. Nadrágban fognak-e járni, vagy szoknyában?

Legelőször a kalauznővel beszélünk. Kissé nehéz volt, abban a labilis egyensúly helyzetben, melyet manapság egy 6-os villamos teremt.

— Attól függ, mit kapunk a Pezskártól. — mondja egykedvűen.

— De mit szeretne kapni? Szoknyát, vagy nadrágot?

— Persze, hogy nadrágot! — vágja rá azonnal. — Hisz a szoknyába befúj a szél, nincs az a hőcsizma, ami fölött meg ne fagyana az ember lábására és az úgy viskiet, hogy legjobban szeretnék állandóan vakarózni jegyadás helyett! Meleg harisnyát pedig hounan vegyek? Aztán meg tessék elhinni, más tekintélye van az embernek nadrágban! Télen, mikor kivörösödik az arcom, a hajamat a sapka alá dugom, sokan nem is tudják, hogy lány vagyok és akkor nem olyan szemtelen az utas!

A kalauznő, tehát egyértelműen és lelkesen a nadrágra szavaz.

Utána egy tisztviselőnővel beszélünk.

— Hiszen, ha lehetne nadrágot viselni — sóhajtot vágyakozva. — Sajnos, a férfiak, az ördög tudja miért, valami frivolságot látnak a nadrágban, valami fokozott kacérságot, komolytalanságot... Azt hiszem, a régi színésznők pikáns nadrágszerepeire gondolnak! És persze, egy komoly hivatalban az ilyesmi elbocsájtási ok lehet. A főnököm... attól tartok, nem fogja tűrni, hogy nadrágban járjak be és ezenfelül, nekem nem is áll jól. Attól félek

KOZMETIKA HAJDAN ÉS MA

A nőnek az a törekvése, hogy testének természeteladta szépségeit érvényre juttassa, nem nevezhető új jelenségnek. Az archeológusok feljegyzései szerint már az egyiptomi királysirokban is akadtak kozmetikai leletekre. Az ásatások során egymásután kerültek felszínre a pazar pompával díszített sírokból a tükrök, különböző illatszerek tárgyak, elefántcsont dobozok, amelyek évezredekkel ezelt mind a szépség szolgálatában állottak. A XX. század mondain hölgyei és pogány őseink asszonyai között csupán a szépségesszerek megválasztásában találunk különbséget, egyébként azonban a kendőzés titkai-ban ők is bámulatos jártassággal rendelkeztek.

Köztudomású, hogy a rómaiak és görögök test- és szépségkultusza magas színvonalon állott. A fiatal római nő maga keverte kenőcseit. Tojásfehérje, búzaliszt, tej- és valamely virágillat kivonata volt alapja az arcfestésnek és így pirosított ajakkal, festett arccal, színes szemöldökkel, illatosított hajfürtjeiben lótszvirággal jelent meg a társaságban a nyilvánosság előtt.

Athén ugyancsak illatos kenőcseiről volt híres és arról, hogy csak a festett száju és arcú nőket tartották udvarképessnek. A divathölgy nem tudott meglenni fodrásza nélkül, aki természetesen az akkori idők kozmetikusai is volt egy személyben. A XV. században külön illatszerezést tartottak maguknak a főrangú hölgyek, aki kozmetikai szükségletüket előállította és a készítés titkát halálbüntetés terhe mellett tilos volt elárulnia.

Franciaország fénykorában, a »Napkirály« uralkodásának idején, férfiak és nők egyaránt tobzódottak a szagosítzerek használatában. E század szépeinek, mint ezt az egykori feljegyzések tanúsítják, esztétikai érzéke nem volt túlságosan kifejlödvé. A mosakodást még nem ismerték ebben az időben és elegancia dolgában a legpa-

hát, hogy szoknyában kell járnom, de hogy a lábamra mit húzok majd harisnyaként, az a jövő titka!

Utóljára hagytuk a színésznőt. A színésznő ezúttal nem ifjú platinaszőke lánykát jelent, hanem igazi, régi nagy színésznőt. Tőle várjuk a jellegzetes női választ, hiszen színésznő végül is szupernőt, sürített és fokozott nőt is jelent:

— A nadrág: lemondás. — mondja nagyon komolyan. — Lemondás a fodrokról, változatos vonalakról, szoknyasuhogásról. Ezenfelül a legtöbb nőnek nem is előnyös. Mifelénk majdnem minden nőnek rövid egy kiesít a lába, de erre van megoldás: a kínai nő, aki mindig nadrágban járt, kitalálta a kulikabátot, a háromnegyedest, mely ápol s eltakar.

— Tehát mégis nadrág? — Csak tudnám, miből! — hangzik a válasz. — Egy nadrághoz ugyanis kétszer annyi szövet kell, mint egy szoknyához... És egy méter szövet ára... — lemondó legyintés.

A szavazás tehát döntetlenül végződik. Eredmény: akinek nadrágja van, abban fog járni, akinek nincs, nem fog és majd utólag mindenki megindokolja a dolgot.

Fedor Agnes

Z VAGÓ ZSOFIA

Olcsó, mégis jó: BAKFIS melltartó **IRHABUNDA TISZTÍTÁSA,** átfestése szakszerűen **HERMELIN, V., Mária Valéria-utca 7. sz**

SZŐRMEBUNDA **VÉTEL-ELADÁS ÁTSZABÁSOK** **GASZTONYI szücsmesternéi** Rákóczi-út 82. Tel.:225-807

ŐSZRE SZEMRÁNCOK ELLEN ÉS SZÁRAZ BŐRRE HORMON-DOS KRÉM **Vermesné Rohács Ilona** KOZMETIKUSTÓL ERZSÉBET-KORÚT 561.

tinásabb arcú, vagy kezű nő vezetett. A fürdés legfeljebb két-három évenként volt divatban, de az is az akkori szokásoknak megfelelően, tejben vagy állatvérében történt. A szépségművészete tisztán a kendőzőszerek nagy tömegének felhasználásából állott. Csak az átható parfümök használata, melyek az előkelő hölgyeket illatfelhőként vették körül, tudta némileg enyhíteni azokat a kellemetlen szagokat, melyet az ápolatlan test kibővölgött.

Lassankint azonban rájöttek a hölgyek arra, hogy szükségük van a szépségművészeket kívül egyéb is, hogy arcuk szépségét megtarthassák. Így körülbelül száz éve lehet, hogy hosszú idő után ismét létjogosultságot nyert a víz a szépségápolás szolgálatában, mint a legbiztosabb és legszilárdabb alapja minden testi szépségnek. A XVIII. század asszonyai már fokozatosan többet és többet jártak szabad levegőn.

rendszeresen tisztálkodtak és végleg elvetették a sminkhasználatát. A kilencvenes évek elején még mindig csak a színesnők arca volt festékekkel »kipingálva« és a kendőzés kultúrája tulajdonképpen az első világháború befejezése óta támadt fel ismét hamvaiból.

A divat forradalmi átalakulása természetesen a szépség fogalmát is gyökeresen megváltoztatta. A rövidhajú, karsú, fiúvonalú alak jött divatba, amely egyúttal az öregedés idejének kitolását is jelentette. Ezzel egyidejűleg, hogy valami nőies tulajdonsága is maradjon a mai nőnek, újra eljutottunk az arc kendőzőségig, a sminkelésig.

Bár a higiénia van a legfontosabb szerepe a szépség megtartásában, még sem helyteleníthető a mai sminkkultusz sem mindaddig, míg az a jóízű határain belül marad.

Dr. Heks Imre
orvoskozmetikus.

Heti RÁDIÓMŰSOR

Allandó műsorszámok: 7: Hírek, műsorismertetés, 7.15: Reggeli zene, hanglemek. 8.15: Hanglemek. 10: Hírek. 12: Déli harangszó, hírek. 13.45: Rendeletek ismertetése. 14: Hírek. 14.10: A Vöröskereszt közleményei. 16: Hírek. 18: Hírek. 18.45: A Vöröskereszt közleményei. 20: Hírek, sport hírek, 21: Műsorism. 21.05: A Vöröskereszt közleményei. 22: Hírek, rendeletek. 23: Hírek és hétköznapi krónika orosz nyelven. 23.10: Hírek és hétköznapi krónika angol nyelven. 23.20: Hírek és hétköznapi krónika francia nyelven. 23.30: Hanglemek.

NOVEMBER 8, CSÜTÖRTÖK

8.00: Mi újság a piacon? 9.00: Postászenekar. 10.15: Üzenetek az őszi vásárból. 12.30: Weisz Margit zongorázik. 13.00: A munka új ára. Közvetítés a Pamutgyárból. 13.15: Darvas Ibo-lya énekel. 13.30: Baranyai Béla: Az 50 éves Nobel-díj. 14.20: Üzenetek az őszi vásárból. 16.10: Iskolai énekkarok. 16.25: Halász Gyula: Édes anyanyelvünk. 14.16: Jazz. 17.00: A munka híradója. 17.10: Gyermekekgyedő-óra. 17.25: Székely Mihály énekel. 18.15: Kamarazene. 19.00:

Szatirák. Összeállította Sötér István. 19.30: Hanglemek. 19.15: A kis hercegnő. Őszi idill, írta Moly Tamás, rendező: Kiszely Gyula. 20.20: Kenéz Judit énekel. 21.15: Hanglemek. 22.15: Hanglemek.

NOVEMBER 9, PÉNTEK

8.00: Pesti színházi levél és filmszemle, 9.00: Vasutaszenekar. 10.15: Üzenetek az őszi vásárból. 12.15: Tallér Gyula jazz-zongoraszámai. 12.40: Tolnai Gábor: A 100 éves falu jegyzője. 13.00: Szalonzene. 14.20: Üzenetek az őszi vásárból. 16.10: Pécsi Sebestyén orgonál. 16.45: Szakszervezeti tanácsadó. 17.00: Világhíradó. 17.10: Ifjúsági rádió. 17.30: Hanglemek. 18.15: Rádiózenekar. 19.00: Mult szüretkor Badacsonyan. Petőfi-szinpád előadása. Rendezi: Rodri-guez Endre. 20.20: Jazz. 21.15: Hanglemek. 22.15: Hanglemek.

NOVEMBER 10, SZOMBAT

8.00: A közellátásügyi minisztérium sorozata. 10.15: Üzenetek az őszi vásárból. 12.15: Orvosi előadás. 12.30: Bárdos énekkar. 13.00: Az utolsó be-

tyár. Mórincz Zsigmond novel-lája. 13.15: Bibó Olga jazzdalo-kat énekel. 13.30: Mérnökök és technikusok szabad szakszerve-zetének előadása. 14.20: Üzene-tek az őszi vásárból. 16.10: Könyvszemle. 16.25: A munkás-kultúrszövetség műsora. 17.00: Csajkovszkij: Pique Dame. Közvetítés az Operaházból. 20.20: Rádióswing-együttes ját-szik. 21.15: Hanglemek. 22.15: Hanglemek.

NOVEMBER 11, VASÁRNAP

8.00: Hanglemek. 9.00: Ró-mai katolikus istentisztelet. 10.15: Üzenetek a budapesti őszi vásárból. 12.15: Anyák 5 perce! 12.20: Rádiózenekar. 13.00: Arany János verseiből szaval Simonffy Margit. 13.15: Közve-títés a Rendőrtöthonból. 13.30: Jazz. 14.10: Üzenetek a budapesti őszi vásárból. 15.00: Zilahy La-jos ünnepi krónikája. 15.20: Tölgyessy Julia magyar nótá-kat énekel. 16.10: Waldbauer vonósnyegyes. 16.50: Egy mű hanglemeze. 17.00: Mezőgazda-sági tanácsadó. 17.30: Szórakoz-tató műsor a falunak. 17.45: Hangképek az MTK-Szolnok labdarugómérkőzésről. 18.15: A hatvanhatos szám. Offenbach kis operája. 19.00: Pesti kávé-házak. Lestyan Sándor zenés hangképe. 19.30: Fejér György jazz zongoraszámai. 20.20: Rác Vali énekel. 21.00: A rádió hangja. 21.10: Hanglemek. 22.35: Hanglemek.

NOVEMBER 12, HÉTFŐ

8.00: Háztartási tanácsadó. 9.00: Rendőrzenekar. 12.15: Isko-lai énekkarok. 12.30: Kun Imre előadása. 12.40: Gergely Ferenc harmóniumon játszik. 13.10: A munka új arca. 13.25: Rádió-kamarazene. 16.10: Az IKOSZ sorozata. 16.30: Jazz. 17.00: A munka híradója. 17.10: Hangleme-zek. 17.30: Az ifjúság hangja. 17.45: Grant kapitány gyermekei. 18.15: Tiszay Magda és Fodor János énekel. 19.00: Hivatlan fény. Rádiójáték. 19.15: Hang-lemek. 19.45: Csipős kis versikék. Epigrammák. Összeállította Darvas Szilárd, közreműködik Apáthy Imre. 20.20: Szabó Miklós énekel. 22.15: Hanglemek.

NOVEMBER 13, KEDD

8.00: Simon Blanka előadása. 9.00: Vas-utas zenekar. 12.15:

Szomorú Árpád gondolkázik. 12.45: Előadás az inflációról. 13.00: Jazz. 16.10: Új amerikai regények. 16.25: Jahn Antal harmonikázik. 17.00: Világhíradó. 17.10: Antal István zongorázik. 17.45: A nosz-talgia versei. 18.15: Rádiózene-kar. 19.15: Külvárosi legendák. 20.20: Szalonzene. 21.15: Beszér getes egy Budapesten rekedt fran-cia diákkal. 21.30: Hanglemek. 22.15: Hanglemek.

NOVEMBER 14, SZERDA

8.00: Monostory Margit elő-adása. 9.00: Szalonzene. 12.15: Ott Károly előadása. 12.30: Elek Ica énekel. 13.00: Közvetítés az Egyetemi Könyvtárból. 13.15: Sz. Kovács Boriska hegedül. 16.10: A MNDSZ műsora. 16.25: Hangleme-zek. 16.45: Éliás József előadása. 17.00: Kamarazene - kamarakó-rus. 18.15: A munkáskultúrszövet-ség műsora. 18.45: Rádiózenekar. 19.25: Dunántúli költők. 20.20: Jazz. 21.15: Hanglemek. 22.15: Hanglemek.

nov. 7 - 14-ig

Royal-Apollo: Gunga Din, 2, 1/4, 5, 1/2. — Uránia: Asszony akarok lenni, 2, 1/4, 5, 1/2. — Scala: Alvilági szűz, 2, 1/4, 5, 1/2. — Híradó: Nemzetközi aktualitások, varieté és rajzfilmek, 9-től 9-ig, egyórás előadások. — Ady: Vihar után, 1/2, 2, 4, 6. — Ságvári: Muzsika szárnyán, 1/3, 1/2, 5, 1/2. — Szabadság: Vihar után, 2, 1/4, 5, 1/2. — Flórián: Fényjelek Algirban. — Dózsa: Olajváros, 5, 7, vas. 3, 5, 7. — Zuglói: Katyi, 1/3, 1/2, 5, 1/2. — Marx: Új földesúr, 3, 5, 7.

Művészlemezek,
operák, zenekari művek, tánclemezek
békebeli választékban
„Vapázs-szem”
Kossuth Lajos-utca 11. udvarban

FÉNYSZÓRÓ

MŰVESZETI HETILAP
Főszerkesztő: BALÁZS BÉLA
A szerkesztésért felel:
GYÖNGY PÁL felelős kiadó
KIADJA A MAGYAR FILMIPARI R. T.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, IV., SZÉP-UTCA 3
TELEFON: 181-754.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza
Csak válaszbellyel ellátott levelekre válaszol a szerkesztőség
454603 - Athenaeum Rt. mélynyomása
Felelős: TALABÉR FERENC

VASÁRNAP DÉLUTÁN FÉL 2 ÓRAKOR ÜGÉTŐ

HAJPÓTRÉSZEKET

készít minden színben és méretben
Renczes, hajfestőmester, Csengery-u. 84

Zongorát, pianót legmagasabb árban veszünk

Erzsébet-krt. 19. (Bercsényi-utca sark.) T.: 222-616

KINCS A HÁZIASSZONYNAK

Ujváry Sándor v. Udvarfartási konyhafőnök
SZAKÁCSKÖNYVE:

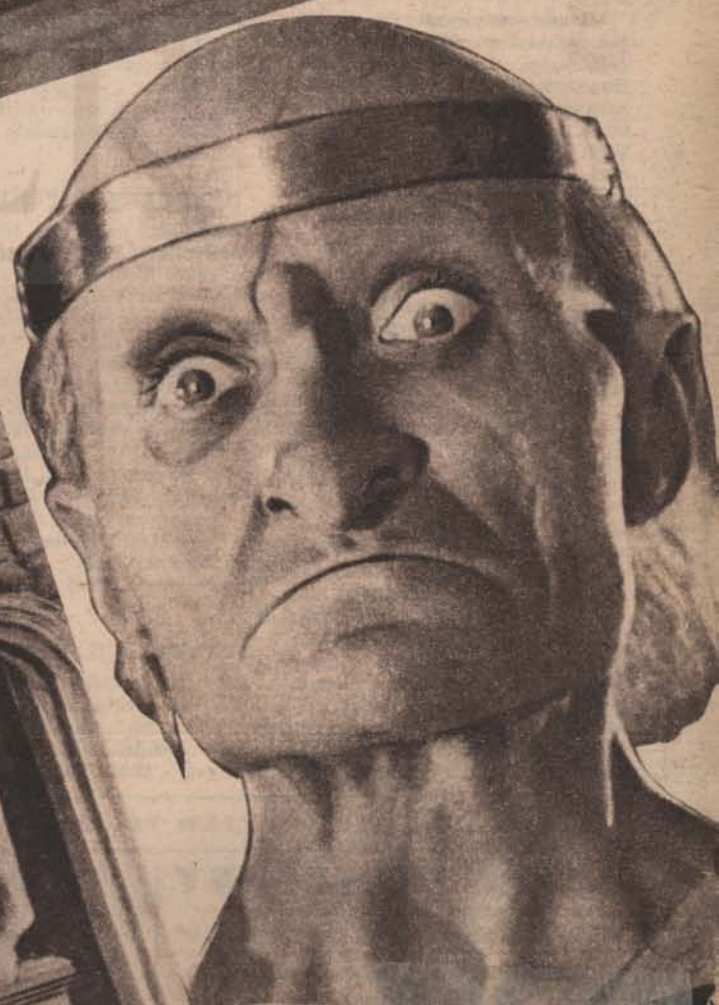
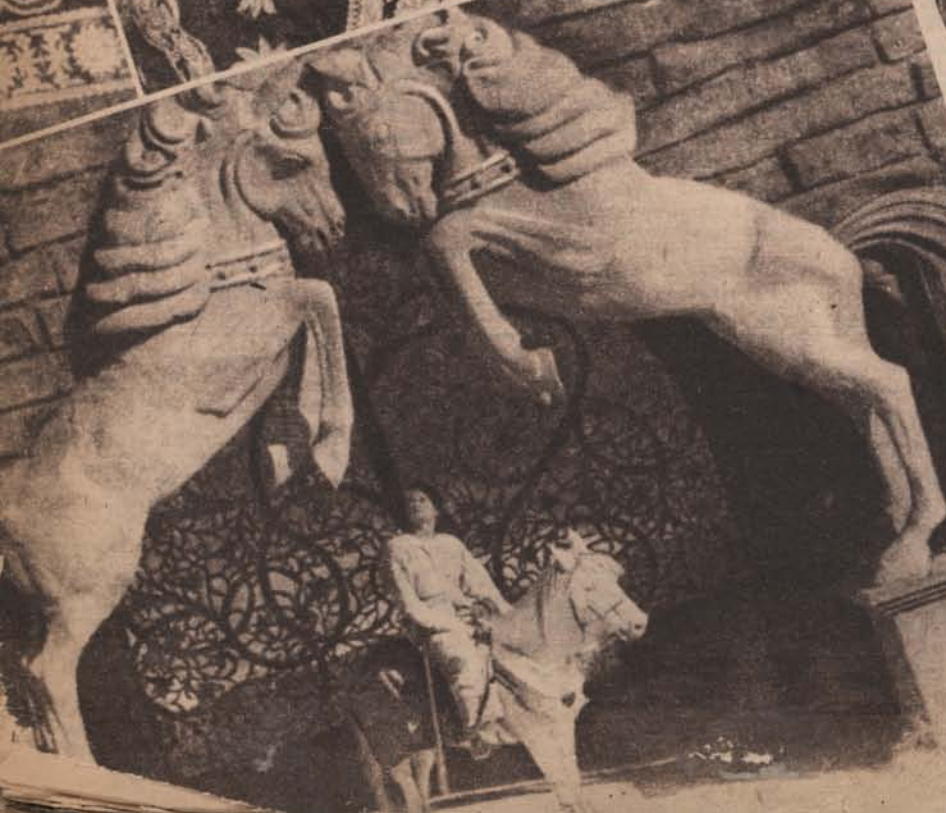
KONYHAMŰVÉSZET I.—II.

Új kiadás!

BIBLIOPHILIA KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
BUDAPEST, V., KIRÁLY UTCA 32. SZÁM

Kapható minden könykereskedésben

FÉNYSZÓRÓ

KÉPEK
A „HALHATATLAN ŐRÜG”
C. OROSZ MESEFILMBŐL